

ЕНВЕР АЖЫБА

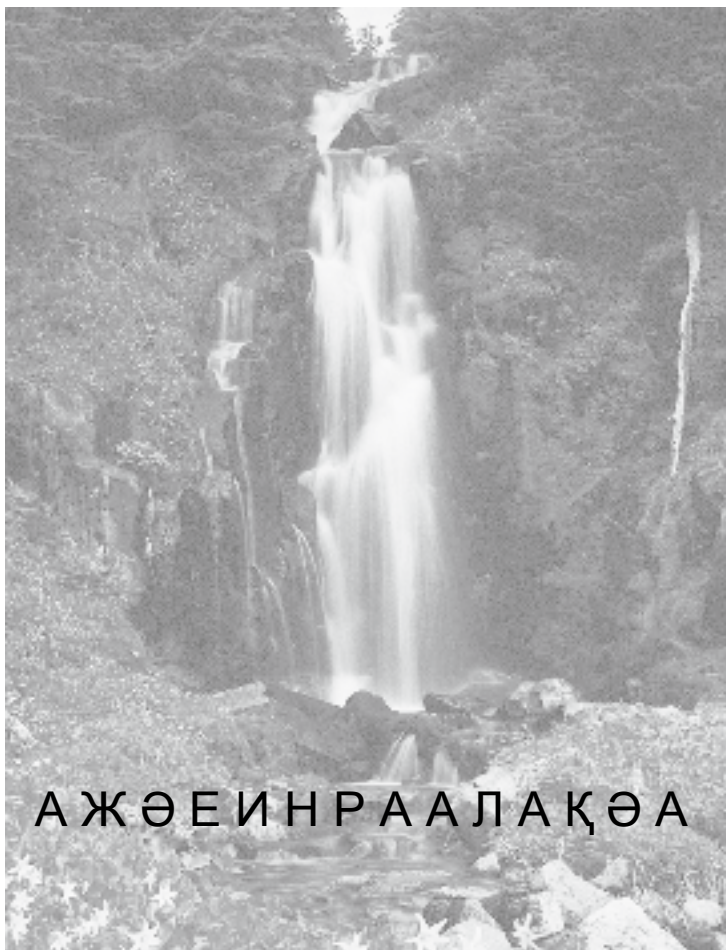
СДОУҲАМЧ

Акәа – 2009 ш.

Акыр цуеит апоет Енвер Ажыба иажеинраала ҕыцкәа еидызкыло ашәкәыҕыцкапхьяоцәа иримтеижьтеи. Ацыхә-тәантәи аамтазы апрозахь диасны дшыкоугы, аперииодикатә кыыпхь аҕны ицәыригалоз иажеинраалакәа агәра хдыргонуииахьягыапоезиаамацшазиуа, ипстазааразегы иара ишадхәалоу.

Уажәишәыдаагало Енвер Ажыба иажеинраала ҕыцкәа-еи, инеицыхуипоемеи, иеиҕагакәеи еидызкыло ашәкәы «Сдоухамч» аҕынгы дацәхьамцит аханатә уи иҕазшьарбагоу: апсадгылабзиабара, аламышакхьчара, аиашаапсыцәахырта апшаара, ажәа сахьарк ахызаара.

Ажәакала, ашәкәыҕыц «Сдоухамч» апоетаашыкәсаинар-зынапшуаиапциозипоезиатәреиамтакәа еидызкыло шәкәуп. Хәкәгәыгуеит, аханатә игәра згахьоу иапхьяоцәа рзы еит-ахгы дҕыцаартырахап хәа.

СЫМЦА

Инхэыпшахэхэа иѣсхѣоит са сымца,
Цхаррада инсыжьюам суацъак.
Убракоуп, схэыпракѣа рымца
Иахысцшаауа зцаара шѣкы ртак.

Убракоуп схэычра ашътакѣа ахъмызуа,
Икѣицны абгарымтцкѣа ахъсарпу.
Сангы убракоуп, дыхэхѣы-зуа,
Уа инымцѣазо лускѣа дахыреу.

Убракоуп, убракоуп, убракоуп,
Убракоуп сынцѣамтагы уацѣы.
Схэыштѣараѣоуп сынасыцгы ахыкоу,
Иѣсиуанац макъаназ лѣацѣык.

АМҘАХӘАСТҘҚӘА

Мәсәык ишәтәкәа зынхалаз,
Уа мәәхәастәкәак снарнылт.
Ицәышза жәәанаф икынхалаз,
Амзагы сыхәәцшуа иаатгылт.

Лацшкәак изулак сырцәызган,
Саауан сырзуа, сеиханы.
Чымазарақәакгы схызган,
Сыкан цсшәаракгы стахны.

О, уабәәңои ацсабара,
Абналымхәәкәа узицәом.
Аха сымәә сшану сцароуп,
Дасазә имәә сазгазом.

СЫЗХЫМЗО САХЪЗАРЦАЗ

Сызхымзо сахъзарцаз, уа цасгъы,
Уа цасгъы мчыла сеихахъсит.
Ишьтрақәлан зияс аанҕаскгъы,
Ахышьтра иҕалан ицахъсит.

Агәыграқәа ршәырцла са самцоуп,
Ианбакалои хәа ашәырқәа сырзыцшуп.
Схы зжәлоит: «Ухаҕами, ухампроуп,
Ауаатәыҕоса зегъы лахынцала ҳаицшуп».

Ҳаицшуп... ҳахъуаатәыҕосоу азыхәан,
Иахзеицшуп аиреи, нас ацсреи.
Рыбжьара – азә длақәуп,
Ғазә дихыхәхәоуп,
Еицшым ҳара ххәақәси хгәырөси...

СЫНАСЫЦ САЦЫРЦНЫ

Амш иагэылцрааз анасыц сықәснатит,
Исхәо ссамшәо сгылан, сханхатәараха.
Ахәыцрақәа ртакар мца сықәнакит,
Сынасыц сыхьзаанза сбылны сарраҳатрашәа.

Ишпаңгьоу, уззыццзам абгеицц иануцыло,
Ицсехьгоу мөахәастақәак рышһта анузмышхо.
Иццакы-ццак иувсуа урцәынхазшәа уанаатгыло,
Зыжәәа тқьаз уиеиццша умәа анурыххо.

Амш иагэылцрааз анасыц –
Иацы сыззыццзамыз, –
Абжыы хаа сгәы икәсыз сарәашьсит зынзаск.
Еидаран сызцалаз са сымшқәа хьантазамызт,
Рыхьантара сныцшыртә спһамхқәа кәадазамызт,
Сразкымәа саныцны сызцом шһта, афаст!

АЗЦААРАҚӘЕИ АТАКҚӘЕИ

- Ухы абахоу, абыза,
уабаңои, иузыңшыда?
- Сңоит сара сымғахь,
сызтахыда, сызкыда.
- Амған такар цәгъак
уаниар, иухъода?
- Са саха змада,
иахъа зыгәра угода.
- Ишца нас, абыза?
Дышцакам уағхшара?
- Дыкоуп уағхшара,
аха иңәахъсит агәы аңхара.
- Хәи, абааңс, аспәкъя
угәы нхартә, узыниазеи?
- Рсилыргара сылшом
сзынкәзи, сзынцази.
- Гәкаҳара умышәаит,
егъаамта хъанта хәааган.
- Аамта кәзцо ауаа хәми,
егъа хәаақәа силааган...

СЫЗРЫЖӘУП САРА

Ацтақәа кнахауп ажәџан ду реаларцс,
Цыпжәаха-цыпжәаха ихшьуп урт рыеша.
Срашь лас абга снықәтәахт уахь схаларц,
Мыш дуззак са исымоуп, уажәами анша.

Сышьтақәа дмырзырц ртахушәа ашьацқәа,
Азаза ныцхьацо, иргәйдкыл иркуп.
Ацтақәа иргәылцхо амра ахацқәа,
Снацәкьарақәа идрыцхусит,
Уархалк ашьта куп.

Цсаатәпас иныцпрааз срашь ауп сызсыжәу,
Жәџантәылеи гатәылеи симыздоит срыхьза.
Урт ацха рыбжьасцартә адыр сицш сызрыжәуп,
Исышьтало шәсышьтал, сыццышәуп, шәсыхьза.

ЛАЦШЫЛА

Бкышәкәа сыгәзусит – лацшыла,
Быблақәа сыгәзусит – лацшыла,
Бцәа-бжы симыздахьсит – лацшыла,
Ссыхәда бнықәырс – лацшыла,
Бызгахьсит уаә ҳахымбо – лацшыла.

Арахь ба бхароуп – бынкылам,
Ибашоу са схәыпрақәа брылоуп.
Егъа сызхәаргы хкы-хкыла,
Избоит ба бышәтыцны бышрылам,
Амала, быссирцәоуп зегъ рыла.

Исхароугы бхәозар, ибцъышьон,
Изышьтымхуа ахъаакәа сгәы изтаспъуси.
Издырусит сара абцъар иахыспъоу,
Исыздыруам иаасгәыдцаны сзыбпъуа,
Сылацши ахысыбжы еицыспъусит...

МАКЪАНА СЫҢЦААМ

Ғырхәала иҗам са сызхысхьоу,
Сызнысхьоу урт амҗақәа тҗаам.
Среиуоуп шә-тышак иртысхьоу,
Сыртызгахьоу амчқәагьы еилкаам.

Аччарси ацәуарси силазгзо,
Ихьаагатәым хьаазго еазны.
Арт зегь аайдкылан изтазгзо,
Сгәы ццак аайкәтәашт иаацсаны.

Аха уанза имачым сзыхьзапша,
Егьараан сыбгалап сахьцо.
Исцыло, ацсышәак засхәаша,
Мҗак хайцанызар, хайццоит.

Ғырхәала иҗам са сызхысхьоу,
Сызнысхьоу урт амҗақәа тҗаам.
... Ссызхәыцуа,
Шәышықәса зхьцуа,
Са сзыхәа уи абырггьы деилкаам.

АЦШЕИ АМРАХӘАГЕИ

Еилацәсит ацшеи амрахәагси,
Рыцака апһац қашәқашәоит.
Ахац иакыз зыцсы ахәага,
Бҕыц өежык амахә инәшәоит.

Еибагәзусит ацшеи амрахәагси,
Рыбзиабара зыцпыхны еилатәоит.
Аарла иҕаз зыцсы ахәага,
Абыц өежыгы гәызрак рыцәнагоит.

АПСТАЗААРА АХАТАЦӘКЪАХЪ

Иажәыз аңәаматәа исиңшха,
Снаханы инхыспьуам сразкы.
Иабаздыруси анаәс сара испеиңшхо,
Дсызгароуп иахъанзагы азкы.

Уи дызхаусит, дхаңарцысхоит,
Еитах даеа зкык, даеа зкык.
Сышрыцу зҳараамтак сыңтысхоит,
Сышьтрақәларц сеихоит даеа знык.

Апстазаара ахатацәкъя абри акәхап,
Храхәыцны ҳазхоу акәаркәашь
Иаанцәаанза, иаҳхаагаз зегъ лакәхап,
Хансыжәцып, нас, ҳазсыжәыз арашь...

ААМҢАҚӘАК

Икоуп аамтақаак убас,
Ахшыю анатахзам зынзас.
Ахәамц сибгазар, ашьапқәа,
Еизга-хәхәагоу анапқәа,

Урт ресибыртар – имчуп,
Амч ахыыкоу ахы мыцхәуп.
Аха амчқәаггы зны икацсар.
Ғарра лымшарак рыхызар,

Ускан иашьталап ахшыю,
Хәычи- дуи зегъ сицыю.
Уи аныхьчатәыз интаршә,
Икнарҳахьан ашаха ахаршә.

Амч ахыыкоу ахшыю мыцхәуп,
Амч ахыыкоу зегъ мыцхәуп...

ШЪАҒА-ШЪАҒА

Шъаға-шъаға са сзыхъаша,
Са сзыхъаша ссахъыгзо,
Моак са сықәуп, сахъыназаша,
Сназго сымоакәа еилагзо.

Исыздыруам урт рынцәамта,
Ралагартае хацк сызхауп.
Имацзаргъ сумта, сҳәамта,
Сеиқәызхәалақәо сихауп.

Снеилап ус ахац аешәаанза,
Са сразкымәатә гәыцырта.
Исымцәаац сымрагы ташәаанза,
Схы сеитазхәыцлап, ситах.

УГЭЫ ААРТЫ АПОЕТ ИҢАЦХЫА

Уа, шәахәао думазар изаарты угэы,
Упсы ацпа, удунси аауртуазар.
Апост дыщәазам, аамта пхагәуп,
Икалоит уахатәи ацхаз дыхьтакуазар.

Уитаа шарамтаз, дкароуп, даацсоуп,
Ипссыхгоуп жәа лыцшаахкәак узсизгар.
Цыщак ахардан ыи нтоутәар, цсатоуп,
Апцстазаара аныхәәсоуп, нас акрухәозар.

Шә-дунсеик дыргәылсны дааусит, апост,
Урт ашә-дунсеик, рышә-дунсеи далоуп.
Ихала дынхацәкьар – игәы мыцшаауси,
Ипцстазаара усалархә, игәыраз-халалу.

Ацх сикәа сидараха изхажьыз адунсеи,
Амра ашәахәацкәа, рнапсаргәыца ианкылан
Ишәпылан ашамтаз, апости уарси,
Аха уанза уашәахәао упссыхган уицыла.

Ускан шәа шәакәхоит уи ацх зхатәыз,
Амшгьы шәа шәакәхоит иацло гәыблыла.
Шәа шәакәхоит ажәакәа ршоурала иблыз,
Зыспәахә кыдло шәа шәакәхоит пьхатәыла.

БАРА БЫДА

Сшыкало сыздыруам ба быда, сазхэыцлоит,
Сынзыжьюа сышықәсқәа дачцас сихацсоуп.
Сықәра наскыаццхыаза хыаақәак насыцлоит,
Исыцәбыгхақәаз саркыацсыхан са исхацсоуп.

Ианкәыштәыз скәышмызт, санкәышха сылшара
Акәарацча иеицшха, сыцсы ахац иахынхалт.
Иахмоугәышьяаит макъана иртынчгоу – цытбарак,
Махәта рацәа сырнымаало, избоит, сырхынхалт.

Абас схы сгәы ақәмач, сымчыдан санықәхо,
Дырәегых баасхалашоит, иеымцәарц сцәашы.
Аринахысгы быччацшықәа сихазхауа са сакәхо,
Ишцастаху сымшқәа хыаада ицозар икашышы...

ДАУТ УАХЬ

Ацәа иалоу апсабара,
Амза – асцә рыгәтаны.
Ацхыз хаакәа
Рыкәа апхара,
Итаршәу сычкәын, ихааны,

Усыхаанза, ашпыжь ҫыха,
Амра ҫыха уа ихъзаркны.
Урт рхауа цкәа унасыхәарц,
Иуцызгылоит иааизганы.

Иара усгъы имачу мачуп,
Имачуп сычкәын сзыхъзахьоу.
Умшкәа, уцыхкәа са срыщуп,
Уцсабара сыхъчыхьоу?..

Исыхъчароуп, исыхъчароуп,
Уаб икәлацәа ихаршәахьсит.
Аамта кәандак уа иухъзароуп,
Абзиси ацәгъси силашәахьсит.

Урт реилыхра уа уабахәо,
Насгъы изуоури уи збатәыс.

Умра хызѡо адта снахап,
Ибылтѡызар – са сбылтѡыз.

Ацѡа иалоу апсабара,
Амза – асѡѡ рыгѡтаны.
Сычкѡын лапа,
Сычкѡын хаара,
Сызуцондаз сукъзаны...

МАКАҢАМҤАРАА САНРЫЛАЗ

Макасамхэараа санрылаз,
Шьапсимаада адэы сахьзон.
Саңаеырбон амра игылоз,
Ашәахәацқәа нас иззон.

Ицо, ирылсхуан ахәымцъарқәа,
Сөызцәа ирзышпон срыхъзаны.
Ңазных «ҳайбашьыга» бцъарқәа,
Хрыщан, ххаца гәгәақәаны.

Макасамхэараатәи хаамта,
Ихааза салоуп иахьагы.
Ех, ситахгы, сита хамтак,
Аха дсамхацтеи азәгы...

ЗЫБНА-ЗЫШӘНАКА ИМХҲАЦШКӘА

Зыбна-зышәнака имхәацшкәа,
Ицеит хәақәак сцыркькәаны.
Иансыцраз зынза имцацшықәан,
Ишьтарцахьан сгәы ргтаны.

Иансоу мацзак иахәа апсгара,
Жәәан саҫыхәсит хауак згарц.
Адрыгә-дрыгәхәа сан лгара
Ашьтыбжь аафусит, сгәы мцазарц.

Икылцш-кылзыроуа шәахәацкәак,
Ссахәы реаларцсоит рыеза.
Азаза сидаран ирыцоу ашьацкәа,
Икалап уртгыи шыта иласза.

Зыбна-зышәнака – иахьхбартам,
Иахьхәхартам нақ цьара,
Амаалықьцәа иахьыртәартам,
Иргааит ххәақәа изгара.

Хара арака, Анцәа итәартәс,
Анцәа илацш хәхьтагзоу,
Агәбылра аштәс – аца ахәартәс,
Хаказ хдеицш лаша разо.

СГӘЫҒРА ИАҘУ

Сгәыгра иау, сымшкәа ирыу,
Сыңстазаара – аа, ҫамәак.
Сзанаалазом са сзы иҫыу,
Исаәсхьоугы – схым рацәак.

Срыбжьахсит ахи апыхәи,
Ацша снықәнадаартә сласым.
Срыцуп жәәанаҫ цыси хәыхәи,
Ара адгъылаҫ – ак зымчым...

ШЬАҒА-ШЬАҒАЛА

Шьаґа-шьаґала, сґоит амґадуахь,
Ихґазоит аматқәа. Ақәыцьмақәагь ааскьсит.
Избац ракәымкәа, еикәырґсит рылахь
Сызвысуа ацлақәа...Быгьқәакгы ґоаахьсит.

Еималсит амґахәастақәа. Иоуа изнысуаз
Схәычра аамта, уи хьаазґоит иахьа иаґаггы.
Зызлангы дтаґґсит нахьхьи хгәаґа итысуаз
Акәара...дыкам хзыршәо, хзыцәшәоггы.

Хақәитроуп, амарцьа, иааутаху, ишутаху,
Хахдырра сазпаан – ситамґит шьасак.
Шьаґа-шьаґала сґоит сара иахьыстаху,
Сахьнеиуа здырусит, исмаахар лабак...

АЖӘАРХӘМАРРА

Кәара зиас, зиас кәара,
Уа кылмаһаи чычмасси.
Сара рхықәәс, скара-уара,
Сара рхықәәс исмыршеи.

Ашыыжь шара анапсаргәыцаә,
Ацсаа рашәа силатәоит.
Абахә гәеицамхақәа рөыцаә,
Ацша бгъыцқәак симнадоит.

Хыхь ихалаз, цака икацаз,
Урт рыбжьара са ссасуеит.
Арцу иацәак, арцу кацак,
Хахәышк икәтәан илбаацшуеит.

Ецәа-сцәа, сцәа гәартак,
Амш ныцхьарцоит иццакны.
Еитахартарц урт рбартак,
Ажәәан иацоуп ихьзаркны.

Амза – рхылацшы, Ршыашәахду,
Ацх лашә цхьазцо уацәы азы,
Атымитьша итыхәхәо ахахәду,
Имәарцшыгоуп цхагәазы.

Нас слашәымзар, сара исыцун,
Сара исыцун зеггы срыхьчарц.
Сықәрей сымшқәеи ес-ирҕыцун,
Сымѡахымкьо снейхаларц.

Кәара зиас, зиас кәара,
Уа кылмаҳаи чыгмасси.
Сыказарггы скара-уара,
Иахьанзаггы са смеиқәхеи...

АХЫЗАЦӘ

Жә-граммк роуп, зынза ирацәзам,
Жә-граммк роуп ахызацә ахыкоу.
Исахауп, илашәуп, гәы азтазам,
Сазхәыцлоит, сгәы акаламзо саныкоу.

Ицааршәыроу кәалацуп изтоу,
Вулкантас уи аонутка еилашусит.
Нас иткяроуп, ацстыхраз иаццоу,
Иахьнеиз ашьа канаршусит.

Еикәтәоит нас шьеи лагырзи,
Ацссыхыцкәкә имчракәа ырзуа.
Ацсра ашьтахь – нас абзарзы,
Ацсра ашьтахь – ихазгәамтоз ицәызроуп.

Сазхәыцлоит сита ахызацә, стәаны,
Сазхәыцлоит сцеицш спяхьынхалоу.
Ахтыцгы збоит иааигәаны,
Лагырзы сикәацәан уи ахьанхалоугь.

Жә-граммк... Иласу, ихьантоу,
Дунеи лашак шәы-сикәан иашәыло.
Жә-граммк... ацстыхраз ишоу,
Иамгац ауаатәыюса спәылоуп...

АПСҢАЗААРА АПҢЫХАҚҢА

Ау дахызымлакөыз игылаз,
Акыаҗ лацшыла иоура ишөон.
Уртқәа гәситон абга зцылаз,
Ңымт-зәа ситах акы даршөон.

Ңаха-сагәа – дсагәа-сасуа,
Ак ситсеихәарц дыхәцәарххон.
Хыажь-ица Багыр дисасуан,
Еирыз-кәаталараа сибарххон.

Тыгъзаа ртөыла, хыла-гөыла
Ишеилаз апц кказа идыршон.
Нахъхы Қөыцьмараа гөыртөыла,
Тәанк иаҗыхәо ргөы дыршшон.

Хай амарца, икоу псымтәроуп,
Уаха-сахароуп уахыцшлак.
Ак зхәода – җаха-җымтәроуп,
Зегы рзеицшуп – изгалак.

Ау дламкөит, акыаҗ дызхамлеит,
Абга зцылаз дтынчуп шыта.

Ұымт-зоа ұымт моак данылеит,
Хъажь-ицеи Багыри еишьтоуп.

Тыгъзаа ртёyla, хyla-гёyla,
Хyla гёylароуп уахьцплак.
Қәыцьма жәлаа нхоит гәыртёyla,
Рааигәа узнеиуам ишабалак.

ААЦЫНРА АШТАӨ

Ицхоит иахьа амра гөүртөыла,
Аацынра хыцит хашөхымс.
Адсабарагы цыцх сицп синтөылан.
Ацхарра быжь-шьхамоак ирныст.

Ишөтүсит ссахьы ашөткөа рсыртла,
Ашьацкөа рыцштөы иацөа хыссоит.
Саб иуалыркөа руак хиртлоит,
Еимхөыцха аоы ццыхькөа тыкькьоит.

Шөаах, уара, ацөа аоыжөга,
Хкьафкөа кахпаргы цөгьазам.
Ал-зынрак цааршөха изхызгаз,
Хаасыхап, хпьа мсыхартө хажөзам.

Адсаа рашөа инацлап ха хашөа,
Адсуашөала иахьагь хашта лапап.
Хазхөыцып уацөтөи ханхашөа-чашөа,
Иахьазы ихааза хкьафкөа кахцап.

Амп ыц хацылап хгөы тыга,
Аацынрацас харгы хгөылттып ецта.
Шөаах, уара, ацөа аоыжөга,
Дахныхап ауаоы лапа, хазтоу!

ИМХӘА-МЫРЗА

Имхәа-мырза иңоит иниас
Сара сышықәскәа ццакуа.
Ушьта азыхәа – сара азиас,
Ахахә ссацәкьа зымәа акуа.

Нак харамкәа, ааигәацәамкәа,
Амшын зәахәмаруа акәароуп.
Уахь ауп сымәа, адгьыл самкуа,
Снсиусит – арака са суаароуп.

Нас азыхәа ара крынхозар,
Акрынхозар – са истынхаз,
Рышьта ихыланы ицатәхозар,
Шәнәи са сымәа ахьәахцәаз...

ЖӘӨАНТӘЫЛАХЪ

Амшқәси ацхқәси сицысшыуеит,
Рыбжьара схацоуп сара.
Ацтақәа жәөанаә ихысшыуеит,
Снапала саҕуп рзыхра.

Ацша уанта рхысшыуеит еидкылан,
Иссиру уарҳалны икәпахарц.
Нас сцоит жәөантәылахъ, сантәалан,
Асцә тыцҳа дымцарсны даазгарц

Сыкоуп сәара шықәсқәа сиааины,
Сыргозар иахьстыцым цъара?
Сандәықәлах жәөантәыла сней-аины
Схынҳәыроуп, сыдгьылтәуп сара.

БЗИАБАРАК САХЫРКЪОУП

Са сгэы аңыыхак бгесит ситахгы,
Еитахгы «бгычрақәа» нцәазом.
Ссара бырхынхөыхт ситахгы,
Еитахгы сбышьтоуп, сбыхьязом.

Асцәкьа, ас сицш, маза-аргама,
Ссарей сажәрей уа инейнкьо,
Бзиабарак сахбыркьама,
Ма шьоуроума сызхыркьоу?

Аадын дөышәтқәей ашпац иацәарей,
Са сгэы аңыыхақәа рхацсоуп.
Зара сихатыр, абла хаара,
Изыхьымзо ситах са соуп.

УЦӘЫҮА, УЦӘЫҮА...

Уцәыуа, уцәыуа, ацша цәыуа,
Саргы суццәыуап иахьа.
Згәы цшаацәазгә дарбан хауа,
Шьта хамцәыуалап ххәахьан.

Цәыуароуп хәа, ас лабжышлоу?
Алабжышкәа – ақәаршафы.
Сықәра маңым саргы, аңышла,
Бапа мөасыфас снацшфым.

Ацша лабжышкәа срынкьо срылоуп,
Сшьапкәа рдысуа афар газгоит.
Кәамжәы баазак шьтазы испәылоуп,
Исцәыхьантамхар сахьцо изгоит.

Сныехәатәап нас цсуа мцакгы,
Исышәхбароуп са скәамжәы.
Ғыц иңәырзгап даса ашәакгы,
Сымч кацсартә сиңшгы сажәым...

ИХЪАНҘАХЕИТ СЫМШҚӘА

Ихъантахеит сымшқәа саазқәылаз,
Схы ахьызгара сақәшәом раңәак.
Сзанымцит зны амәа сызнылаз,
Сымәахымцит ңара усгъы шыаҕак.

Избоит, имәахыңқәаз рхы иахәарң,
Рхы иахәоит, сатәарбом раңәак.
Кама ҕык схыркьейт са сахәырң,
Уи ахәра тың схәахеит иахьак.

Исзымцейт, аңстазаашьа сзымцейт,
Снахьыңшлойт бгахәычык кәараңо.
Уигъы самбартә сзаңәымцейт,
Иануп сымәа, ашьтақәа аңцо.

Ихъантахаз сымшқәа, схъантыңьза
Срылоуп, скамҳаңт макъана.
Исыздыруам иансырхәо ақәрахымза,
Сыгәхьааго иңшуп са скъашана...

ЕИТАХГЫ ИЦСҢЫХГОУ АШӘАХААК

Спәыуар стахуп инеиужьзан,
Иаасмоурыз мацк ацсгара.
Аха сыблақәа ррыццәа аужьзоуп,
Сылагырзқәа табахьсит иштәбара.

Схы нықәцаны ацсыхацәкьа смоут,
Ацстазаарагы спацсоушәа сабоит.
Схьаақәа ашъхацамөсицш реydroит,
Маңәажәцас сыкнахан сдырөөит.

Еитахгы ицссыхгоу ашәахаак,
Слымҳа иаатаөусит сшыцшым.
Саалнахусит, сыңәазшәа сытхәахаа,
Еитахгы исырдыруа сышшшым.

Лагырз цырак уажәыцәкьа ицссыхгоу,
Лагырз цырак, иарбан узыршәа.
Саннамхырц сыцстазаара аныхга,
Благәы ихбалахьоу, ыңц уныхшәа.

ИШӘТИТ АЦСАБАРА

Ишәтит апсабара цштәы хкыла,
Рашәәкәә ирыңсеит апсаа.
О, ашәтқәеи ашәәкәеи ртәыла,
Ааңыра дырәөгъых иаңаит.

Ас сиңи иансыхоу апсабара,
Асыхаамта салоуп саргы.
Уаанза икыдсцалоз цәкьаран,
Җакала иразуп са сыгәгы.

Иныхәаз, апстазаара ихәаадоу,
Аччаңшыкәә ихымбалло шәтқәаз.
Җаанбзиала, цәыцакәәк симаадап,
Җхааз, хара еснагъ хаңшзақәаз.

СЫЗҘАХЪЕИТ...

Слашәуп, иахъа сдагәоуп, сәәхауп,
Ак збом, ак саҳауам, ак сызхәом.
Ас ианбанза, атакқәа иреихуап,
Сыззыцшу атак.
СызҘахъеит, са сыххәом.

Аххәараамта сахысхъеит, сышлахъеит,
Уцкәыноуп хәа иахъанзагъы схы иаакәсуеит.
Изжәша азыхъгъы ахы ыцхны изахъеит,
Сыцхагъы шәартам, амәасы дыкәсуеит.

Иаартуп сара сгәашәкәа, иәәхәам,
Шьапышьтала сашта ыычоуп иахъанзагъ.
Сашәәкәа уа иацшәымоуп – ихәам,
Ихәоу уа итыцхъеит – икәрахъымзам.

Аххәараамта сахысхъеит, сышлахъеит,
Уцкәыноуп иахъанзагъы хәа схы ишыкәсуаз,
Слашәхеит, сдагәахеит, сәәахеит,
Ианбыкәу нас «сәараамта» сантысуа?..

АШЬХАРА ХНАБЛААЦӨОИТ АМРА

Ашьхара хнаблаацөоит
Амра агыламтаз,
Ахаскын иацөа мблырцаз
Азаза рхахөуп.
Уапак нархасыршөыртө
Алшарақөа сызымтаз,
Иситеит са лшарак,
Егьырт зегь мыщхөуп.

Сыблала сицыспьусит
Ацакьа такнақакөа,
Шьамхыла симыздеит
Апсабара сахьзаны.
Ишпа нас, иахьанзагьы
Сааизар са скамқакөа,
Сабду илабашьа
Скыми иргөғөаны.

Сацсуара амшра
Лашөак аламшөарц,
Дырдацас адырды
Сахагьежьусит, схы ааздыр.

Шәсырҗыхоит,
Иахъанзагъы
Сыңсы штоу згәаламшәац,
Җацсадгъыл анаосан
Җа иҗақәлазом җатырк.

Ацсадгъыл анаосан
Ус баша маругақәан,
Ахархәара җамоуп.
Иаҗсыхуп җбызшәа.
О, сашыцәа, җазхылпыз
Акыр иуаа нагақәан,
Иҗанахом, бгъыццас
Рхыцша җамшәан җкашәар.

Асаби икбаасбжъсицш
Ак злам азы җмақаруа,
Җаибаршәо адәы җақәхацәеит,
Иҗақым кацо.
Сара сшәахъеит, сагъдырхахъеит,
Сашытам исзыруа,
Уи ааста сиғзами
Арыц жәла лацо

Җацсадгъыл амхурста ду
Җталар, җаарыхыр,

Ажәлакьаѿ, ацәагәаѿ,
Атагалаѿ – зегъ хьчо.
Ҕхатә гәалақәа, иаамтәуп,
Аганахъ хнарыхап,
Ҕдоуха амч ахра ахтап –
Доухала хзырчо.

АЦСУАРА

Уи ахѳаакѳа рхысра насыпцдароуп,
Насыпцдароуп, настгы залымдырроуп.
Са сѳѳаакѳа Ацсны иагѳыласоуп,
Сыртызымго амчѳа срыласоуп.

Ихъантоу сидаракгы сацацоуп,
Уи назгонац са сзы хацароуп.
Снеиуеит схы шьткѳыцѳаа, сеырласны,
Сыкоуп азы сыдгыыл са саларсны.

Ацсуара сидаран са сацанац,
Насып лапак сымоуп, сыканац...

ХЪАЦРА ЗҚӘЫМ

Апполон Шьынқәба уахъ

Хъацра зқәым ахаца сишьта,
Сишьта, сишьта дсыцшааусит.
Зны сынхылоит иара ишьта,
Нас сынхызларц сыццакусит.

Снаихыыццлоит мацәыссимкьаран,
Даасгәыдыччалоит сыбла хкуа.
Иабсидыруси са ссыркаран,
Уи сышишьтоу схы амца аркуа.

Сыгәра игоума, ма имгоума,
Сара сашьтазам уажәгы.
Зхы агәра згаша сара сами,
Иихәо сзашьтоузеи сазәы.

Знык уи иааигәара сызнеир,
Сааицыршәозма, сицны сцон...
Ҥахаразаргы – иацхә снеир,
Иара имѠа наигзон...

ШЬТЫБЖЬҚӘАК РАҲАЦӘОИТ...

Шьтыбжьқәак раҳацәоит цьоук аазқәылаз,
Ихароу, ма ааигәоу силыргам.
Икылзырә-кылцшуан са иансцылоз,
Избоит, дара рзы сыгәра гам.

Ҳаи, цьушът,
Асцәкьа убахьоума,
Лахә-лахәы ҳаишьклацшуа, гәрагарак
Ҳамамкәа, шәицхьызк ххьыршоума,
Тыгъзаа хреицшха, иаххыччо ҳазбалак.

Ацма анынцәаша иааилалан
Ртәыәакәа асак-сақхәа инеинкьо
Еисуеит, рыжьқәа тибажәжәо, синаалан
Уахагь иубашам, синкьоит.

Нас ацсаса хреицшхартә ҳлакәхама,
Ҳлашәхама, хнацшны ак хамбо.
«Ҳтәыәакәа» дырәегь силахама,
Дмизацкәоу урт силых, силзырго.

Шьтыбжьқәак раҳацәоит цьоук аазқәылаз,
Зеилкаара уа акырза имариам.
...Ишцастаху сакәзар бга зпылаз,
Абарт зегьы зхәаам, изгәырәам.

АРИ АДГЬЫЛ

Мхурстак, аџабаа раџа згымхаџ,
Сынталоит аџхзы аџы хаа ахьтапу.
Иразуп иахьагьы адгьыл уа имхаџ,
Еитахгьы, еита асаџа иазыџшуп.

Саџаџаџоит сгџы адкыл,
Сыџсы адкыл,
Уи амаршџа сакала иктџуп.
Истахуп сыкџа иџасџџџар, иаагџыдкыл,
Сыдгьыл еита аџаџџџа шџатџуп.

Саџгылоит амшшара иџыџзоу,
Саџташџоит уаха амра анташџџ.
Са соума аџаџшџџџ, иџџыџзоу,
Са соума ауалџџџа зегь зшџџ.

Еидаран исзышџџџџџа саџџуп,
Схы аџџызгом ихъантазаргьы акыр.
Старшџџуп ари адгьыл агџџџа,
Изхароу са соуп уа слаџџыр.

ИГЫЛТ ИАХЪАГЪЫ АМРА

Ихаха-чахо игылт иахъа амра,
Схаха-чахо сапылт саргъы.
Ицойт асаатқәа тымра-тымра,
Аанҕасрак рықәзам еиҕагъы.

Ашыжь шарә – мышътабзиа,
Мышътабзиазар стахуп.
Аура бзиа, ахәара бзиа,
Амш инымцәо ашьта схуп.

Мраҕашәаранза мыш дуззак,
Уа мыш дуззак сзыхъзара
Сара издырусит, сара мыззак,
Сызыр, дыкоу сзыцшаара?..

ИСЫЦРЫМЦУА ХЦЕИЦӘА РЫБЖЫ

Хаштра ҳа иҳақәзам,
Еснагъ ҳа ҳабзоуп.
Ҳхарштрагъы ҳақзам,
Ҳазхьымзас – ҳхазоуп.

Ҳазхьымзас зегъ нҳажьит,
Имачым ҳзыхьзас.
Цсадгъылда инҳмыжьит
Аира-аазара иахьзас.

Имиц ргарақәа
Ҳнапала ичацоуп.
Имиц ргарақәа
Ҳшьала сиқәырхоуп.

Ирымхәац ашәақәа
Цсыс ҳа ҳархоуп.
Ирхәахьоу ашәақәа
Ҳдоухала ихьчоуп.

Ҳньшәнап ҳазгәыцпоу
Ҳа ҳала ирцхоуп.
Имачзаргъы иаҳхыцуа
Ҳашәхьсит, ҳагәгәақәоуп.
Ҳакоуп, ҳа ҳбаашқәоуп,

Шьта иһалкызом хык.
Ҳацсадгьыл Һағәашәқәоуп,
Иңеуам даса знык.

Уи аартра ус бапа
Иауцәкьом шьта, мап.
Ииуа, уацә иазҳаша
Уашьтанггы сиқәдырхап.

Хаштра ҳа иһақәзам,
Цсра-зраггы – убас.
Атахара анакәха,
Ҳацылт хацацас.

Имиц ргарақәа
Ҳнапала иаҳчацсит.
Имиц ргарақәа
Ҳцәашьқәаны хрызқацхсит.

ҲАҚӘУП ҲАМҶА

Ваниа Ғарба уахъ

Ҳаишьтоуп зегъ хъаак-хъаак нахгъыпак,
Ҳаишьтоуп зегъ ҳаихъымзо-ҳаихъзо.
Анцәа ищышьоуп, ҳахъыпамхаз ҫыпак,
Иахзаанхаз ҳа ҳамшқәа цхъазо.

Ашәтқәа реицш хгъылыптусит аамтаказ,
Ҳзаашны зны урт ҳархахәуп.
Аамтаказ, аамтаказ, аамтаказ,
Ҳацташқәан жәәан ҳасахәуп.

Ҳашықәсқәагъы цоит нас сишьталан,
Алыхәтсицш урт роуп ҳаилзыршәшәо.
Ианыхаацәоу амра сакала,
Иангылоу ацсабара зқәыршәшәо

Ҳхы ныпәхкырц шәшьырак, ҳаатгылоит,
Цсааитакрак – рацәак имыцхәым.
Дырәегъых доус ҳамҶа ҳнангылоит,
Ҳнаиашъапкны ҳамҶа анцәахәы...

АШӘКӘЫ АИРА

Саңхьейт, сеитаңхьейт нафымтак,
(Исгәаңхоу исгәамңхоу хәатәым).
Аредактор – иңқазарц са скымта,
Исырххейт зынза ирххатәым.

Сдыбааңса иадыргоу, иадыргам,
Уи аума излоу уажә аус.
Иакәсыюусит, амәа тбаа адырга:
«Атыжьраз сикәшәоуп уажәнахыс.»

Уи нахыс атипография – ашәкәиртахь,
Аполиграфистңәа хакымңәоуп уажәшьта.
Ашәкәирта, нас ашәкәтаирта,
Адыбаа, еита адыбаа силартәоуп.

Еитахгы автор – згәы тынчым,
Ихьяакәеи игәтыхси ихәарц
Иахтницейт иңстазаарей имчи,
Ғың ирак еита дахыңшырц.

Сыңхауп саргы –
Амәа тбаахь арга,
Аредактор – иңгъазаргы иус.
Иакәсыюусит, амәа тбаа адырга:
«Атыжьраз сикәшәоуп уажәнахыс.»

ЛАЦШЦАШӘРА

Тыцха цөрышкәак дникаьсит са сацхьа,
Сналхьыцшаанза дцеит, уи дпазеит.
Лацшцашәароу, дсымбацызт уажә апхьа,
Дынцәахшароу, лацш лкәызгаз дигазеит.

Стәоуп, исыхьыз цхашьо, сәаха-дагәан,
Сажәызар, аф асааит, иласцәаны.
Ишәцәыззом,
Иахьа сгәызианхсит, ма схаган,
Лацшцашәара соуит пьыбжьгәаны...

ХЫМӨАК РЕИЦШЫРТА

Хымөак реицшыртаҕы төөһантас сарсуп,
Хымөак реицшырта сахылацшоуп сара.
Амөасцөа рымөақөа арака силарсуп,
Дасу ихырхарта са исыдуп дырбара.

Өашьарак сыхьыр амөасөы дымөахыськөит,
Имөахкьаз амөасөы дзыхынхөзом уацөы.
Сымдырра сияаир уи ижөаггы тыськөит,
Итыц зынхарызеи са сыла итарцөы.

Хымөак реицшырта – разкыс са изсоузеи,
Схатаггы сымөасыөми, изыцшуп нак цьара.
Ех, хақөитрак, ак хьаамго, изыцсоузеи,
Ма шөшьарак сыеныцарз изыцсоузеи атөара...

СӨЫЗЦӘ

Урт амшқәа ырыцыз аңхарра иахьанзагь,
Икәицны сгәаца итаршәуп ихааза.
Иахьатәи аамта лашәаңас сарззаргь,
Сцәашыбла ҫымцәааңт, иакуп итааза.

Сышәңылоит сөызцәа – аамта ихнамжәаз,
Амал ихнамцааз, зхатәымца сикәзырхаз.
Икоуп ихышәашәәқәаз, иҫкьаны иамжәаз,
Хәызара цла.
Аха уртгьы сызтыгом сгәаца иахьташәаз.

Агәы ауп, нас ишца, ауаатәыҫса зырҫыхо,
Инахә-аахәуа дзыңсоузеи, иблым, ичычым.
Дызтынчхома аҫыза, игәы аҫыза дантыхо,
Шәы-мңак дрылпусит сибгала уи дантаңөым.

Ашыбыжтәи апареиңи ес-иҫыңхо са сөызцәа,
Ашыбыжтәи амреиңи еснагь сышәңыңшуп.
Шәансцәло, са схәақәа аңхеиңи исхысцәоит,
Иҫымцәааң сцәашы акәзаргьы иахаза иакуп...

СЫНАСЫЦ СЫЦНАЦЫ

Сырпырцит са сымпкәа аайдкылан,
Инсыжыт са сышыкәсқәа ааизга.
Сырпырцит, шыта урт сырзынкылом,
Сахыдо уацәтәи сынасыц згоит.

Ахракәа ирсызгоит сырғалар,
Азырәашкәа ирхызгоит ихъча.
Амәан паапхык сыцәхалар,
Уи ауп уа дырәегъых сзыхъчо.

Сынасыц сыцнацы снейлоит,
Саанәасуеит уа сымәасы инцәар.
Сашәәкәагъы сыпыхәкәа ирсыәлоит,
Шәарыцаәпас урт рымца стахар...

СЛАХЫНЦАМҘА

СлахынцамҘа сгәацхагәышьом, –
Кыдкәеи-каҳареи зхыршоу.
Нак снапырцны сызцагәышьом,
Сануп сымҘа исызшоу.

Шьта са сапыцылт, ихьантазаргъ,
Җазәы итәума, сара истәуп.
Кыр сызузаргъ, кыр сызхөазаргъ,
Сыхъз инадкыл ирххатәуп.

САРА СЫКОУП

Уабакоу рхәеит,
Амши ацхи зцәсилагаз ауабы.
Сыкоуп ихәеит,
Анцәа ишихәара, сеицаабы.
Амш иацәызгеит,
Сара исатәеишпъаз Анцәа.
Ацх акынтәи,
Мап, са сашьтазам рацәак.

Нымха-хымтәа
Са дысгәылазаргь стахым,
Саарыхрала
Сара еицыспьуеит ажәи аҗеи.
Ца зиргьлои,
Ашыкәсеишараз иантәым,
Ицәсилагоит ауп
Амзатәымтәи амзәҗеи.

Сара сыкоуп,
Сышьта шәхымлан шәыцшаауа,
Адгьыл сықәуп,
Ажәаан скыдуп сепәаха.
Амши ацхи
Сцәсилагазаргь, сызлаауа
Сымәахәаста
Са саншәашам цхагәынгы...

УИ ААМҢАЗ

Уи аамтаз са сихъан, сагышөхъан,
Сцахъан ссара шықәсқәа ныхны.
Сырхамптит, сразкымәа ршахъан
Ашаңәа, гәырк аңа скылхны..

Уи аамтаз Ҳазпаз уа дразны,
Абри адгъыл дақәйтны ианситоз,
Дысмыргәамтырц амаңаз сазны,
Дырмеигзсит иситоз, ианситоз.

Сықәуп сыпсадгъыл Аңсны,
Ажәлакьәә сицуп ссарыңны.
Сицылоит имәахыңуа дсасны,
Сихәаңшуам уи ағанахь стәаны,
Стәы иңызгылоит иңымңәә хь-рахәыңны...

САШЬУП

Изжэын сара арыжэтэ дьбара, исылсит, сашьит,
Ахауа саҕыхэан, арыжэтэ еицш сашьит.
Ацсабара ацштэы иацэа саҕыхэан, сашьит,
Ароашкэа сыреыхэан, сышпашьы, сашьит.

Сызсыхэалак сылсуеит, шьта исхэои, сашьуп,
Апыхара скыдлан, шьха ҳауала сашьуп.
Зны акаршэра сықэлан, хаа-хаа уагь сашьуп,
Сашьуп ари дунсиаҕ, уаф ишимбац сашьуп.

Ианба нас схы аныстэхо, рхы шьртэу цьоукы?
Ианба нас саныччо, уа ишыччо цьоукы?
Ианба нас сангэыргьо, уа ишгэыргьо цьоукы?
Ианба нас, ианба нас, иаасашэхэар цьоукы.

Издыруада сиирамш сара сахыркьазар?
Зегь хьааха исхызгарц амца сыцразар?
Изырцэода амца, сыблаанза исыхьзода?
Абылра анакэха, сыблааит, сеикэзырхода?

Са сиит Ажырныхэаз, ианныхэоз Ауаа!
Са сиит Ажырныхэаз, иангэыргьоз Ауаа!
Са сиит Ажырныхэаз, ианыхааз Ауаа!
Са сиит Ажырныхэаз, шэысныхэоит Ауаа!

ТАГАЛАНТӘИ АМШҚӘА

Иниасуеит ашықәсқәа рыхаара хазныжны,
Рашара азхәыцха хартәцәом рацәак.
Амцабз рхатәхәазшәа былрак нырхыжны,
Ғагалантәи абгъ өежықәа жыакцсит уажәшьта.

Амахәқәа рыерыларцс, рыцсы ахац иахынырхала,
Иребахыоу рылағызқәа еизыргарц иасуп.
Адгъыл – рыцсырта реацәырыхъчоит аамтала,
Жәәантәылаҕ хыхь ацтақәа идыршәарц силачуп.

Нанамга быргкгы ихбаақәа еиқәылеит,
Ауацбак мца икәартәрақәа шыта иазырцхом.
Ғагалантәи амшқәа ресизган еицылеит,
Ашықәсқәа идражәыз дзиуам, дызсахом.

Схы азхәыцха ансымыз сынасыц сеиыербон,
Ғагалантәи амшқәа уажә исархәо рацәоуп.
Ишцакоу ацстазаара?..
Еизгатәым зеизызгой?..
Ацбал ааигәазарггы, агәыграқәа хароуп...

АИАША

Аихарак ирызбаз акэзам аиаша,
Аихарак аанахэоит азхыпра калар.
Аицарак ирылоуп ахсыхшыа дзырбаша,
Аицарак дрылоуп хзыхьчапша ацааимбар.

Хазшаз Анцэа дугы цышэароуп хзыхижбуа,
Амач хгэаирцхарцаз иахцэигоит аду.
Ари адунсиаф ак гэамтэкэа иаанижбуам,
Ахэакэа ианыресицогы ыкоуп амх ду.

Хаандакэа ускан, хаандакэа ргэгэазароуп,
Цэсанзацэык абыцакэа ахсимшашыцт азэгы.
Адыд харсыхаанза акэа ашьтыбжь хахароуп,
Азы инакыло ихыбзароуп иахбаагэароу хаонгы.

Арт зегь збаша, арт зегь казпаша,
Аихарак, аицырак – ирылоуп Ауаа.
Аччареицш ацэуабжыгы ахаан инцэашам,
Рыбжьара – ацырра иакэитым апсаа...

АЦХ ИАРКАРАЗ

Шаанза ацх лашә сапылон,
Ацх лашә уахак сархәацәсит.
Цхызцас асцәкәа срылан,
Саацсеит – сара саацсацәсит.

Сындәылцит исымамзшәа гәалак,
Ашәац иацәа ацшгәы иацәа збом.
Амзаггы сгәалакәа реалак,
Асацәахит, цасхәа икацхом.

Ма азаза анхәымтоу аамтазар,
Абгыцкәа урт рысыршәарын.
Исажәкуа адгьыл шабазар,
Цстапаган иахьа икаларын.

Ргәы сихшәазшәа ауааи апсабарси,
Еицәгәааны ирыбжьарцазшәа асал,
Ҕыхарси амра кацхарси,
Икам уажәыцәкьа рхабар.

Сара зацәык – ацх иаркараз,
Ашара иахьынхалоу зыцсы,
Шахьазтггы сазцон схәычра акәара,
Исызрейцшун уи Мчышьта, Хыцсы.

Исгәлалашәоит:

Ахахә дуқәа сидыгәало,

Икаҳдон иахьа хәлаанза азырчы.

Акәатеицш хзасо нас ханталон,

Хазхауан харгы хәыч-хәычы.

Арт ашыкәскәа ашареицш срызхьааусит,

Сахьыцаршәу атх алақта.

... Итахәасза арбагь быжыкәа аафусит,

Издыруада шаргы уажәшьта.

УНАСКЪА БХӘЕИТ...

Унаскъа бхәсит, быбла схымзшә,
Шьта сабацои, моа збазом.
Быстахымзшә, сыбтахымзшә,
Цгәык хабжысызшә – хааибзом.

Харт иац акәымзеи хашьызшә,
Амачар җа цахә-цахәо
Хабла ак амбо – харәашьызшә,
Абзиабара азбахә хәо

Ха ханеицыз – нас ицызеи,
Аспәкъя хьшәашәашья убахьоу.
Хашцанрыжьи иахгәызи иаххызи,
Имцашоуроума хазтоу.

Рыцхазара зылшо хаума,
Зака шлацкәа харҳахьоу.
Игәбылроума, ишьоуроума,
Исыздыруам сызхыркьоу.

Унаскъа бхәсит. Бара ибусун,
Бара ибдырусит ибзырхәо.
Снаскъагәышьяп. Саргыи исусун,
Шьтазыхәа сгәы сацысун,
Нас са соума ихынхәуа...

ИСХӘАГӘЫШЬЕИТ...

Исхәагәышьеит, изугәышьеит.
Ғыстит. Сныкәсит. Саацсазеит.
Ианамуза тынч стәагәышьеит,
Избоит, саацсара сыхъзеит.

Зака утәузеи, ихәатәузеи,
Иацтәи сус азы ишаго
Сыла шаацшуа избоит, иутәузеи,
Сеастарыма амшын сызго?

О, шәаангыл схәсит, изахауада,
Царак хцап схәсит. Хамцагәып.
Цкәа хнацшы-аацшып, ха хазшьуада,
Ххы хазхәыцып. Хмыццакып.

Иаххәап ашәа иац ирхангтыз,
Даса ғыцк нацшьуа иахәа.
Цәгәа-цәыцхамшьала ихашьтаз,
Ибла хмырччап уи җацхәа.

Ихы ихардырхәсит ага ихәкәлаз,
Аоызагь хцылашьа ибахьет.
Ршьа рылцхәсит са сца икәлаз,
Зны ицәыуаз аблақәагь ччахьсит.

Нас, са мацкоуп, иахзынхазеи,
Еихзызаарак – уаха акгы.
Бзиа хзеибамбо хзыниазеи,
Мачк хамкөышхазои шытагы.

Иаххөагөышыап, ихаугөышыап,
Иутөу мацхыума, ихөатөу.
Тынч хаицөажөап, хмеибашыгөышыап,
Ихарххозаргы ирххатөу.

Иаххөап ашөа иац ирхапгыз,
Даса ыцк нацшыуа иахьа.
Иуадаөзаргь абзиа хашьтаз,
Ацснөа сибаххөалап өацхьа.

АРИ АДГЫЛ ЗЫЦСЫ АМКЫЗ...

Ари адгыл зыцсы амкыз
Ажәәангы иңәмачхсит,
Азиас паула ышыта зушәа инарбоит.
Аңхалгы сирызушәа иблақәа иртамзеит,
Ажәакала азиа цшзагы атра итаирбоит.

Ашьха гъазгъазра архоуп иара изыхәа,
Арха жә-тәартаны ибсит даныщы.
Икам уи ауаәцс изыхәа иахьа ныхәак,
Дықәуп уа икам-ианым зегъ неицшы.

Дахьынацшуа ибоит ацшы-тыц хьыңәцарак,
Хәыхга моак ицхьоит, уахь дашьтуам акы.
Дызтышуам ихала исызтеигаз уа тшәаррак,
Иблақәа хьытшагы димам тахык.

АЖӘАРХӘМАРРА

Иниасны ицсит ацша кәанда,
Ахьтоуп ацшамәас зыршәаз.
Уцандоуп, азынра уцандоуп,
Ихьтоупшьусит укәа итәшәаз.

Аацынра иацу агәацхара,
Ацхынра – ихызтуа хшьапкәа.
Җагалан, хуалыраҗ ихәмаруа
Амачар җа иаркәандоит хәгәкәа.

Апацха ионалашо амцабз,
Җакәшан хәатәап хамтакы.
Сан луатка кәсикәсиуа хнасыхәап,
Җакуама мамзаргы хьтакы.

Ацсабара хәцуп, хзапырцуам,
Асаатеицш ххыцкәан хәишьтоуп.
Җазхылыцыз ркәал хә хазтыцуам,
Апстазаара захьзугы убриоуп.

СААРТУП

Згэы цаз инасың дпазгэаауа,
Апстазаара сазгэаар са истахзам.
Адсуала сицылоит истаауа.
Сыюны апшэ азэггы изыхэа иаркзам.

Иаартуп, аха ионало ишъапышъта,
Ихакым, сабик дахкъашар.
Изынижъуа анасың сапштам,
Игэыраз шэахэацк аацыршэар,

Дэышэтцас сапшта иныкэшэтып,
Ашэахаан сбахча иазцап.
Сгэылацэа срыцхьо, рызсыстып,
Хааидтэалан хгэыргъап, хаччап.

Абри ауп, нас апстазаара агъама,
Хнасыхэап ихзырхиаз апхазоа.
Икыпцшуа идхарбап иахъа аргам,
Хшыкамзггы ахаанггы хайкэоа.

Згэы цаз инасың дпазгэаауа,
Хзызгэаари, хаказ хашуааз.
Маалықыцас харталап хазтаауа,
Маалықыцас харцылап иахтааз.

СЫЛАШӘ ХАЗЫНА

О, иааскьейт рхәейт уи ауаџс иуахта,
Уи зхәо сразцааусит: – инцәақәоума?
Ға бжык гахусит: – уажәраанзагь ихәтан. –
Ҳаи, абаацс, абасцәкьа ицәымсақәоума?

Са дыздырусит уи ауаџс ирґашәаз,
Зыгага мыршәакәа ганха иавсуаз.
Дрыцхахагәышьейт иаалыркьан, илашәхаз,
Абар-абар, шыта шәышықәса инартысуаз.

Зыбла зхоу уажәгьы азәыроы ирацганы,
Игәы акәышра ахара иахнарбоит.
Ҳазтагылоу аамтагы ишәа-изаны,
Уацәтәи хцәицш иацсицш силиргоит.

... Сылашә хазына, мши-цхи силзырго,
Слабашьан са суцагылоуп уандәылцуа.
Кәыркәа шоуразгы цшахаак ундо,
Ишьыжь зазастәусит ацхзы иулцуа...

АЦЫС ЦШҚА

Уи ацыстра ихпраалаз ацыс,
Ацыршыа иакәшәом макъана.
Ирымоуи ацсаатә уа ҳәатәыс,
Ацыс цшқа иабазар агъама

Ажәәанаә ацстазаара закәу.
Ипатхалсиуа ажәәакәа акъоит.
Ацлақәа иара азы иҳаракуп,
Ачықьқәа лакәуп, уахь излсиуам.

Дгъыли-жәәани ирыбжьоуп ицыруа,
Ацыс цшқа, ацырра иазхъаауаз.
Хьшыщбакгъы нахьхьы иқәтәоуп ицшуа,
Ачыкә тацә амлакра азааиуа...

СЫЛАХЪ ИАНУ СЗАНЫХЗОМ

Сылахъ иану сзанныхзом,
Егъа зургъы, сгъа сҳәаргъы.
Сгәәпәа иалоу алсхыр,
Имжыжжкхар ҳәа спәөит.
Иказааит жәлар рзыхъ,
Сара сзыхъ табаргъы,
Апстазаара март мзеицш
Шәынтә сикәашәөит.

Ашла ишъыжъ дшапълосицш
Зны сгәырғәөит,
Ғазных, уи абырг
Ишъамхқәа реицш скәадахоит.
Аапынра иазыцшу
Апсабареицш, зных сгәыңусит,
Имиц ахәычы ихъз еицш
Исзымдыруа ак сырххоит.

Иниас ицаз сара
Сшәышықәса иатынхаз соуп,
Уи иснәтаз аңхеицш
Зны ихәауп, зны сашъусит.
Азыблара иххалаз
Аңәакъеицш сеигәыдцоуп,

Иахъа са сѣхаргъы,
Уацѣ зны схынхѣусит.

Схынхѣусит даса шѣышыкѣсак
Аблакѣа сырхылан,
Иѣымцѣааз акѣиц сицц
Цсы-цхак са ишысхоу.
Сызхылцыз ирхантхѣоу
Шѣты ццзакѣак сышрылоу,
Саарылзхпагъы гѣыблыла
Сара истынхоуп.

Сылахъ иану сзахыцазом,
Ус са сымѣасуеит,
Асцѣакѣа зхылацшуа
Амѣасоы сихыццшы.
Адунси ахасракѣа
Сзырцѣымцеит, исхасуеит,
Уи акѣхап сагъзыжѣымбо
Цъарак сааизганы.

АЦЕИ ЛАША

Аңсны Афырхаца, аинрал-леитинант,
Сергеи Платон-иңа Дбар игәләшәара
иәзнә

Уа, диуеит рхәсит азәы дыхьзырхәаганы,
Дыхьзырхәаганы диуеит, длашарбаганы.
Дасазәы ижәлар рзы уа дхырцәаганы,
Ианцәкәа дызхылтцыз длызгаганы.

Уа, ари адгьыл агәәкракәә нымцәәзит,
Хажәларггы хәахак уа ирнамцәзит.
Ес-шәышықәса шәаарцәырак хзалымцәзит,
Ес-шәышықәса хпәицәаггы хрылазоит.

Уа, анацәа рылагырыз зырәашхсит,
Абацәа рқәыпсычхара шьха пәхәырахсит.
Инымцәә ахәақәа хдыркарацәсит,
Агәыгракәа рымәә ханхалацәсит.

Уа, аңсуа иуазашәа, Уарада,
Уанхаңымггы хшыкало здырхуада.
Хәи, абаапс, гәнаҳарак хҳарахоу,
Хажәызшәа, ак халымшо хҳарахоу.

Уа, диусит рхәсит азәы дыхъзырхәаганы,
Дыхъзырхәаган диусит, длашырбаганы.
...Платон-ица, хаамта уафырхаңаны,
Җанужыгәышьсит, аиааирамш нахатаны...

АЗЫНРА ШЬХЫЛЕИТ

Ашьхара асы ықәнаңсит,
Азынра шьхылеит уажәшьта.
Амшқәа рзамға ңыдақәа
Ҷтала итаҳәхәоуп.
Шәарыңара сңарцу?
Сабцъар еиқәыхьшәашәа ишьтаз
Шьтысхит.
Сшьамхы сазцаан, макъана иғәғәоуп.

Аәазеиқәкуам смацуар ла,
Уигъы са сеиңи ичмазоуп.
Аша иахасцо, издырусит,
Раңәак иагәаңхом.
Сабду илабашъа,
Еитах исыңрыхоит, иныкәаоуп,
Аңса ңар ажыакца асалар
Уаңәы иматәахәхом.

Ахы нас,шьта
Ажәеиңшь сукәгәыңны ахра сағалоит,
Сара заңәык соума,

Срыцуп хра цызшәахьоу зегъы.
Узырчахьоу хатәоушъар,
Амцхә хашьтам, ханаалоит,
Хра цызшәахьоу
Ахра изалоуп иара ихәтагъы.

АЗЫНРА ААМҢАЗ
(Ажәамаана ацымхәрас)

Ацсабара сикәышлахәа иажәызшәа,
Асышәыб иацоуп ихъантаза.
Игәаан азиастгы еилашызшәа,
Ахылаа-цсыллаа еилачза

Ацста агәааа итысны инсиусит.
Ацаа мыч шамам уи иарбо.
Ацла рхықәңақәа ирызниусит,
Ахәыхә гәартак, фатә зымбо.

Хыха-цыхара уажә иаамтоуп,
Азын акәа ацша татәоуп.
Ацсабараз арт зегь хамтоуп,
Сара сзыхәа даара ихьтоуп.

Рыешпеицыршыи аацын иарзыз,
Ацхын иарзытыз зегьы.
Тагаланггы – ҳсахәы змырзыз,
Иаазыркәандалоз ҳагәгы.

Азын апшәа – са исыцәтәыму,
Азын апшәа – сгәы иташым.
Ацстазаара – хыма-цсымоу?
Азынра аамтаз сымш мшым...

АЗХЫЕЕА

Азхыеса иахагылоуп ахра ёкьара,
Азыщыцхькёа абырг ижакьейцш иаёацсоуп.
Игоит акацкацкёа рашёа хаара,
Разны симхёыцкёан уртгы ахацсоуп.

Ацслахёшьамхы ацарша, ахахёкёа ирхыцо,
Азыроаш ахьлеиуа игёыдскылар стахуп.
Сабицас итамгыло, са соуп згёы тыцо,
Хацацас сшёарагы итаршё ицёахуп.

Хнейдыххылеит ацсабарей сарей уа шёарахцас,
Бынеацёцас хтёыоакёа силацам уиазгы.
Сыблакёа гёыргьарц сааит, сара шёахцас,
Сныкёбом, ацсабарейцш сразуп ситагы.

Схыщылоит арха иаёахёмаруа амшын иацёа,
Уи атынчра са истынчрахарц иарбан мчу
Исымхо, сазхёыцуеит,
Аха стахракёа сыррацёар,
Азхыеса сыршёар хёа сшёоит, исыщшу.

АШАРА АГӘРА ЗГОИТ

Татынцәык иахтныстоушәа сыпсы,
Саҕыхоит аостаа ичысхәы.
Адәныка асыпәаб еиқәыпсы
Ишьтоуп, акырза инамцхәны.

Ахьта уажә иакәшоит сыоны,
Ацхарра – ахьтагы хьтакит.
Жәсинраалала исырцхарцгы стахны,
Сқбаад цәахәала исыртәит.

Уажә сапхьоит тынч иааизганы,
Ацх лашәи ахьтәи ирзыскыз.
Иргәацхоумашь, ацхараҕ стәаны
Избыз, са сыцәа зықәсырзыз.

Амза мчыда сазцаарц стахуп,
Цтала зхы-зәы зегь тахәхәоу.
Азыткәақәа ацаа зхашәу.
Издыруада уртгы ргәы итоу.

Адәныка ахьта – ацхарра аоны,
Ататынлөеицш сеимаркуашәа збоит.
Иаасыртусит ашә, ҳапылап ҳаицны
Ашара – уи агәра згоит.

* * *

Схөычра зыркөикөа сапта нрыжхьсит,
Рышьтақөа роуп инхазгы.
Абыкь абжьейицш иҫацаз сыччабжыгы
Слымҳаҫ аеазсит.
Иахьа иҫылоит атомқөа ркөырчаха –
Сзыдгылазгы, сзеисхьазгы,
Ҳқөыцшра еидызкылоз ашықөсқөагы,
Аурашөагеицш шөынтө сикөшахсит.
Сан лыблақөа заңөык макьаназ
Избац аразра рцөымззацт.
Саб илацш снангылоит есышыжь,
Сануп сыңғөақааза.
Ацсны алахь иану ахөрақөа
Иахьанзагы ианымцзацт.
Иарбан мөоу ауаатөыса хазнылаша,
Ҳиаанза хамцсырцаз?.

АҢЫРБАРА ИААМҢОУП

Аңнышкәа еңәа шкәакәан
Ажәәан иапаңсоуп,
Рыңака амшын иахәа
Ихагаха иңәкәырңоит.
Агаәа баагәараңас
Җақалақь иаласоуп,
Аңсреи абзареи еидшылан
Бғарңахы еиңәңоит.

Урт ирыңуа ңхзушәа
Азыңңхықәа уа ихыссаны,
Акатран моа иантәалоит,
Ауаатәыәса ирыхыза.
Ахыыр-хыыр лыргоит ңхәызбак,
Лыччабжь хыртланы,
Арңыск дыәуа длышьтоуп,
Илуам уи длыхызар.

Быргк дгылоуп аганахь,
Исарашықәсқәа исыргәылахәа,
Ңсаатәшәа уажәыңкәа
Дышьтыңраашәа ибоит.
Ега иургы уажәыңкәа
Иқәлаңәа дызрылахәуам,

Цкэынцас иахьатэи ампаз
Абыргы деырбоит.

Ёырбара аамтоуп.
Аацынра иаршөтит ацабара.
Амшын гөрымуазаргы,
Ачнышкөа чарахэара ицоит.
... Дыбхьыгза, ацхөызба,
Бааиҕачча, арцыс бла хаара,
Ишөыхөацшуа абыргы
Игэы тыцан ицөцоит...

СЫБМЫРКАРАН АЦХӘЫЗБА

Сыбмыркаран ацхәызба, сышбышьтоу,
Сшаацсоугы базхәыщыр цәгъазам.
Бхышә ах сабакоу, снабышьтуам,
Арахь бценцъырқәа ныцаршә иаркзам.

Агарашәицш цшахаак нысәасуеит,
Ах, шыри, сыцшандаз саргы.
Быоны ашә аасыртырц са снагәтасуан,
Саныоңало сибомызт азәгы.

Баргы, сырцхашъа-хагара згымхо,
Ацша бацәажәо тынч баатәарын.
Ацх лаша дуззагы уа ибзымхо,
Сыхъз назлоу хтыскәак бхәарын.

Сыбмыркаран ацхәызба, ба ббыза,
Лацшыла иацаахыс сылбылуеит.
Иалшоит саргы схы сацызар,
Ла леицштәкьа саргы дызбылуеит.

Ускан исхарам, шыта ибдыруз,
Сынасыц саццоит сахъза.
Сакәхоит нас чаракгы ззыруа,
Ссынсыжъуама схала сзацәза...

СЫШЬТАЦӘАЖӘАЦӘА ШӘАХЬ

Уа, шәыскәац, сашьцәа, сықәлацәа, сөызцәа,
Уа, шәыскәац, шәа шәыла итамзар сыңсы.
Шәыцхамшьакәа зынғы срыдпәкылоит абыжәцәа,
Итахаргы шәтахым, иаанхаргы сыңсы.

Шәааи, нас, хааидтәалап, аиаша хтахызар,
Хаицәажәап, сибаххәап имзакәа иаартны...
Сгәы итацәахны исымоу хыстырц шәтахызар,
Шәааи, нас, хааидтәалап, ашәкәа ххаркны.

Ацқара анакәа, азыхь-цшыа хшыцшылап,
Игәахтап уантәи ххаесахьакәа зеицпроу.
Хазыхьсхьоу, хазнысхьоу зегь уака иацылап,
Дахбап нас иахзааигәоу, ма ихароу.

Шәааи, нас, хааидтәалап, сибаххәап имзакәа,
Шәааи, нас, ихацәаз, иарцынақәаз зынғы.
Избан, са ссы итамзо схәартә ас сымбакәа,
Избан са сызнажәго, избан, ситагы.

Шәааи, нас, хааидтәалап, хаицәажәап гәыртәыла,
Хныхакәа рәацхьа хәерыцқьа, хакәны.
Ацқара асацхьа хшыцкьоу зегь рыла,
Хахшарагь ираххәап, хзакәкәацәкьоу аартны...

СҒАРАШЫҚӘСҚӘА ИРЫЦЫЗ

Сғара иаңыз аңхәызба лыблақәа шыңшзам,
Иңпзахсит сара сынасың, сықәра аннаскәа.
Ғакала избон са сдунеи, зны санқәыңшаз,
Санқәыңшаз сыхдырреиңш сымшқәағь ласқәан.

Иласқәан сара сзиасқәа,
Рзышьтрағы тшәарран,
Рцақәа ахьрызцымжәоз иңжәон сара сгәы.
Насоуп ианыздыр урт ашықәсқәа рғарра,
Сапысуа са сшамаз, сыңаңа жәоангәы.

Ақәроуп зегьы-зегь ызбо, зегь зыриапо,
Аха ииасуа ашықәсқәа цоит имхынхәзо.
Моа ыкам макьанағь цынгылада ишиашоу,
Икам шта дукгы, зегьы-зегь зтазо.

Уи цағьара шагым, амцәыжәоа шласугьы,
Уамашәаңкәа иңшзоуп, иагьхаауп ағара.
Сышлара ағаңхәа схата сышласымгы,
Апстазаара сеағьыңак сцоит нақ хара...

ШӘАЦЬХӘАФ ДЗЫМШЬТЫЦ

Шәацьхәаф дзымшьтыц штак абакоу,
Штак абакоу хәхәабжык ахьгам.
Сеипәара-еипара сааусит аоныка,
Сыжәан каххаа макъана еилгам.

Тызтыццыцхьаза – ахатгэынқәа,
О, иухугахьои, Ацсыпра!
Сабацари – моадук санымкәа,
Сазыхынхәуандаз ма схәычра.

Ускан сымшқәа даса цштәы хаак,
Даса цштәы хаак рхьыршахон.
Исымазамкәа саргыи цшыхак,
Сеидара нкажьны, сыпсы спьон.

Аха ацспьаха, тынч атәаха.
Сыбгарымцушәа исызшам.
Исымагәышьям уаха хәахак,
Сыцстазаара хаам, иашам.

Ахаарси ашарси рыбжьара,
Уа схьит-кәитүа срыбжьахсит.

Уаха инымцөсит лахъеиқөцарак,
Хәцышаамтакгы харахсит.

Снеилагәышһап – имға хьантһазаргь,
Сызну амға, слабашһа кны.
Шөацхәао дзымшьтыц штәк саниазаргь,
Еиҗах саниароуп дасақы...

* * *

Суалқәа сызрыцымцит уаха,
Ак шыспәаз иаацәырцусит сакы.
Санықәу цшшәы сиқәарак схаҳа,
Дааспылоит қяфла иқәу адәы.

Аәа икыр ибзахоит, инаиҗашәтусит,
Аза – иацхәа ихырхәоит асаара.
Ақҗачақыцәағ ицуп, ихышәт-цышәтуа,
Ддырччоит, ддыргәырғоит изхара.

Нас сышка даахәацшусит деиқәләкәха,
Ицәымҗра нагәылсуа ччарак.
Игәалаказаара бжыызхло са сакәхан,
Рацәак итахымкәа сбара.

Снаидцусит, баҳчарак схы астарц,
Апсаа рашәа мачарцас снахәарц.
Адунси ду шхәацсацәкәамгы гәастарц,
Сышуааыцәкәоу дырәсгә агәра згарц.

Аха иубаз сицәоу сиҗаубарцаз,
Уаныкоу узахыцом узықәшәара:

Хəажəк ыцəун абахча архəашарцаз,
Иафун уи абахча арсара.

... О, уара, алахыпəшəыра, ускəампуси,
Иахьак ма цсгахак аасыт.

Амгəауси, ахəажəи, агəамц-хамци,
Хашцсидхалси, хаалхауа «ажəырт».

* * *

Нахъхьи цъара, цъык амцан итынчза
Итѳоуп сыцсы, ахсыхра иазыцшупшѳа.
Ашьхара хцѳышаауп. Амра ада ак сымчзам.
Арѳашкѳа жѳылоит мцак ргѳы итѳашупшѳа.

Ахъаѳхѳа хахѳык алшѳесит хыхъ абахѳ такнаха,
Аха уи иаршѳартѳ сицш сыцсы жъацшкарахым.
Дрыцхасшьоит ауаѳы, даныкоу ицсы ихахан,
Са сыцсы сымкѳыцпраахъеит, ашьтахъка ихъахѳым.

Нахъхьи цъара, цъык амцан, ацъцла сихажѳаа
Тѳарта тыцс иалхны иамоуп, шъхак амцан.
Акаршѳѳара асацѳыхъча, зышхѳацас итнамжѳаарц,
Шъхамцан сыцстѳартоуп. Шъхацшза агѳаца

Итацшусит, анасыцкѳа рынасыц асагѳылахѳа.
Ииусит ара асахъақѳа, уаѳ иблақѳа ирымбац,
Игоит ара апѳѳақѳа, аказацѳа ирымхѳац.
Абри азакѳаап сыцсы аѳызцѳа изрылахѳым.

Нахъхьи цъара, цъык амцан, ахсыхра иазыцшупшѳа.
Итѳоуп сыцсы, ара итынчым, арака икарахаз.

Арѡашкѡа ижѡыло, амѡа ргѡы итапушѡа,
Цѡыкѡбарны сырзаашѡылар, ахракѡа ирхарахаз,

Зеггы-зеггы рыцсѡыхга иара акѡхоит, итынчхоит,
Ашъхакѡа рымѡа азы цыцхъкѡа рыцххоит.
Азыцыцхъкѡа. Азышхѡа. Азхъамѡш. Аѡсхаѡа.
Сыѡсы рыѡуи иахъанзагъ, ашъха хыѡа рхаѡа.

ҒАМҒАК

ҒамҒак ағауа. Апсеивгараз – ғамҒак.
ҒамҒак азыхь-цшъа – ацқара анрыцхтәу.
ҒамҒак инахыҳәхәаны измам дасамҒак,
ҒамҒак ашъацқъа – ацсадгьыл аңыхтәу.

ҒамҒак азаза цөыкәбарқәа сизганы,
ҒамҒак ашәахәацқәа – анцас иразны.
ҒамҒак агәы ацхара – ахьаақәа ирцәырқьал,
ҒамҒак аччацшъ – азамҒакәа ирәал.

ҒамҒак ацстазаара – ғамҒак ацсрагьы,
ҒамҒак урт рыбжьара аамтахаак.
ҒамҒак инахыҳәхәар, ситахгьы ғамҒак,
ҒамҒак – реиха ианшәартәу ашәахаак.

ҒамҒак ағауа. Апсеивгараз – ғамҒак,
ҒамҒак – ауаф иаамта ашәага-зага.
Хазпаз ханишоз ихаймтсит самҒак,
Зегь ҳкылхны ҳаашьтуп ахыртәага...

* * *

Ушьта, сышьта, бышьта, хашьта,
Шөааи, ҳархылан иаҳиҳазап.
Аамта иарзхьоу арзыз – ҳашьтам,
Уртқәа злаггыз амш ҳтазап.

Мышкы имачым...
Мышкы акрыкоуп...
Зака ҳалшои атагзара.
Ҳзыназозар ацскырта ахьыкоу,
Нас иахдырусит ҳзыхьзара.

Аха уанза – сышьта, хашьта...
Уи шьтамырзгоуп – иҳахьчап.
Аамта иарзхьоу арзыз – ҳашьтам,
Уртқәа злаггыз амш ҳтазап.

УИ АҢНЫ

Анна Ченгелиа-пха
лгәлашәара иазкны

Уи асны ххьаакәа хдырххон,
Уи асны ацхәыс хаа ханлыжьюан.
Дааигәан, аха шыта дхарахон,
Зыбзиабара хәаадаха сиужкыз.

Ихааз, ихаацәаз, згәы зшацәоз,
Иабаалгарыз ари акара гәыцхара.
Илызгәамтакәа уи лымчкәа згацәоз,
Урт амшкәа ха ихацын лашаран.

Дыхәхәы-зуа дыонан уи лыоны,
Дыхәхәы-зуа хгәаца даатшәомызт.
Лшыапышытакәа уархалха икәцаны,
Лаштае шыта шыацны иканзомызт.

Ианаамтаз, ианамтаз – ианба,
Ианба, ианаамтаз хәа икоу?
Ацстазаара, аира, нас ацсра,
Хамч зкәымхогы мацымкәа икоуп.

Ханлыжьюсит жәларык зазахьаз,
Акәыбацәкәа лырцшзоит дахыкәу.

Ҳашъаҳаит уи лықәра ихъшәахаз,
Ҳкаларцаз уи лыхъз-цшъа ханықәларц.

Ла лымшра шәахәацқәа ххъырша,
Цышәарак амәа хазныжыны,
Днаҳдырцит, дицыларц Ҳазшаз,
Исымцәаауа ахъаа мца наҳхыжыны.

* * *

Ауалафахэы соуит. Сцоит уалшэара.
Спарақеа споит сикэырччо.
Иахэа инарыстоит. Уацэы ситауалхэара,
Абас мацара сымшқеа рыччо

Сааиусит иахьанзагь. Арахь таацэа гэартак,
Хаб дааусит хэа ицшуп аоны итэаны.
...Апоет ицстазаара иаитартэ хырхартак,
Ицбабаа ахэшара зылшода силкааны.

Ауалафахэы соуит. Цьоукы ус мышгашакэ
Мышкы инырхуа, ссигэыргъан искуп.
Схазы аахэара сылымшо матэа башак,
Ауалқеа сита руалшэарахь амца сануп.

Сааусит аоныка, ак сгэымкэа, ак схымкэа,
Ихашэалаз кэрышықеак сцэызыр хэа сшэо.
Ауалафахэы ашытахь чыхыцэкьак мкыкэа,
Аоныка ахынхэра – абри амшоуп сзыцэшэо.

МАЧКОУП ИСТАХУ

Мачкоуп истаху, лахьсеикӧрак,
Салцаа са сагартӧ, настха...
Уи амач иацсоуп уабыкӧрак,
Изыцшаауада ианцӧахха.

Икан аамтакӧа, хазхылцыз,
Ажӧа иашьтан, ирыцшаауан.
Адгьыл икӧбаанза ашьа илцыз,
Ирхӧбыз ихӧракӧа рхӧыштӧтуан.

Цыси-хӧыхӧи лацш ианкылан,
Рцарта-раарта силдыргон.
Урт ирзеицшын геи-шьхатӧылеи.
Хьызгараангьы – ахьз ргон.

Иахьа имачхсит рцарта-рсырта,
Урт адукӧа, хаикӧзырхалоз.
Рыламбара хьааны исыртан,
Шьта саатынчхароуп зхӧалоз,

Ӧыц сышьтракӧлахт.
Срышьтоуп, срышьта,

Срышьтоуп сычкэынра зхьыщшыз.
Сызтыцгэышьом сара схьышьтра,
Саблыртэ сицшгы амра шыз...

Мацкоуп истахцэкьоу, лахьсиқэрак,
Саргылартэ салцаа нак настха...
Уи амац иацсоуп уабықэрак,
Изыцшаауада ианцэахха.

ИАХШОИТ АПСНЫ АЦЕИЦӘА

Анчобеи Кәачал-иҗа уахъ

Исрыцкьоит дырәсгъх автомат,
Са сеицш ибаазеит иахъагъы.
Қбаадк имцаца дтәоуп акомбат,
Ак ихәыцуеит апштаб аиҳабгъы.

Нахъхьи Акәа инхацәсит аҗацәа,
Ақәылаөцәа инамцхәны ирхаанхсит.
Иахарцазар акәхап шыта рцәа...
Арткәацгақәа сижәылаан рәаархсит.

Җацсыртақәа ирышытоуп симдо,
Җадгъыл ажышәқәа сикәыржәжәоит.
Җачкәынцәа рылшара ағәра го,
Напхыцла аҗа итыорақәа цыржәжәоит.

Азәы игәацга мѡабжара иҗцәоит,
Азә ибжа мѡабжара иңәызусит.
Җәзә ишыацқъа изгәамтақәа иңәоит,
Дызхъымзаз иблақәа ирхызусит.

Итахоит, еита италоит рыцсы,
Рыцэабжъ биракны ирацызоуп.
Азэ ицэызуа, сазэы ихалоит ацсы,
Ацсадгылаз алымқәа ирѡызоуп.

Ишахшац Ацсны ацеицәа ахпоит,
Ахаца ицышәагоуп абцъар...
Анчобси,
Ихацхьоупәа збоит Узабаа*,
Шьта ацсшьараз,
Ҳагәхьаанагоит ҳамбар.

* Узабаа, Аадатәи Ешыра икоу атыпхьзы.

* * *

Сзырхысуам геи-шьхеи симданы,
Икәадырны ссыжәзаргы, ацшалас.
Сызхымзо рацәоуп хәа стәаны,
Сыцшуама, моак сықәуп сеырлас.

Имачым стәы итазгзахьоу, иазычхар,
Бла итазгзахьоу асахьақәа рацәоуп.
Издыруеит ианаамтаз иснычхаз,
Са исчҳахьоугы ансныруа уажәоуп.

Схәыцлоит: изылшаз сара соума,
Са соума абарт зхызгаз, зеггы.
Ғәра зхаршөымз, ибжамыз ссароума,
Зынкылара уаҳа имааз азәггы.

Ашәабстеицш ахы иоужьуп иахьанзагь,
Шәарыцаоцас саргы сашьтоуп сықьба.
Хра симыздо иара акөыз, сахьымзаргь,
Санькамгы иара акөыз сынкьба.

Имачым стәы итазгзахьоу, иазычхар,
Бла итазгзахьоу асахьақәагь рацәоуп.
Издырусит ианаамтаз иснычхау,
Са исчҳахьоугы ансныруа уажәоуп.

* * *

Асараамтеи ажәсинраалси,
Абзиабарси ашәт афои,
Зеггы рсезгга сгәәсы синаалсит,
Ицсырмачгаха срымфои.

Схылхат дыргъежбит сышқәыңшыз,
Уи аахыс закаамта цеи.
Мра шәахәацқәан адгъыл иқәшыз,
Сара сакәны скарымцеи.

Амахә ҟацәкәа снапы зқәыскыз,
Уа мышкала ибзахсит.
Цыха зыхькгы сара ихыстыз,
Амҟа нымцәо ихарахсит.

Асараамтеи ажәсинраалси,
Ашәа ссирқәеи агәыкреи,
Сажәра аамтазггы синаалсит,
Сарггы ҟыц схы агәра зымгеи.

АПОЕТ ИГӘЫ АХӘРА АНАНУ

Сарион Җаркыыл игәалашәара иазкны
«...Сарасанцслакъ, сцәа-сжыы, сыбаоқәа
былны, Гәмыста азиас ихышәңсала,
Аибашьраан уи иахцәагаз ҳацкәынцәа
срыцзаауеит саргыы...»

Апост Сарион Җаркыыл иоызцәа ихай-
хәалоз иуасиат ажәақәа ркнытә

Гәмыста азиас тынчым иахьагы,
Ахы нықәпаны аңспьахагы амам.
Амшын ахь иңцакуеит ситагы,
Иазхымго ахьаа цәгьақәа аман.

Уи иахылпуаз абжыы хаа цахьсит,
Гәма аохаа мелодиан изгараз.
Җдеицәа жәпаоык тынпәахьсит,
Изалпуам иахьанзагь шәеиқәарак.

Хыхь Быцәра* хәратыцла ирыгтоуп,
Иззымчхауаз атәым шытақәа анхалар.
Аха агәсицамк шыцәгәаң иғәгәоуп,
Ирхылаңшуеит зыцқәа ахра икынхалаз.

Адәышәтқәа ахәы акәаңраң ишәтусит,
Уртгы са цшшәоуп шыта ирхалаз.

Ахахәкәәтәкә арыц еицш иеуеит,
О, закә мычкәаз урт ирылаз...

Арткәа зегь зхәаәцәгъоу апоет,
Ашәахәара илымшо акынза,
Днаргеит, изхымгеит, дарөеит,
Ацсрагъы дацылеит дыкәрахымзан.

Ихыцсалымзаргъы иццынә Гәмыста.
Апоет ицсы рхылацшуеит хпеицәа.
Азиас иххалаз ашәахәаста,
Гәсанцарак иахзаәбызамкәа хпеицәар

Иахьхтыцым, иахьхатәам цъара,
Ххыцшылап сыц Гәмыста азиас.
Ахааназы изахымсуа зәара,
Ихәрхәап: «Иахьшәтыцу ахь шәиас!»...

* Быцәра – Цугуровка хәа аамтала ицсахыз атыгъхьзы.

ЕАЗНЫК

Схаҳәхазшәа схәантоуп иахәа аапазар,
Ихаҳәхазшәа ихәантоуп са сыгәгы.
Апла иналпрааз ардәынак сыршәазар.
Ахара здысцода схы ада – азәгы.

Ашәац сыркәацыр хәа спәон санныкәоз,
Сыгага мшәарцаз савсуан сеыртынч.
Акаршәрақәа гәхәаазгон ашәха саныказ,
Шәхатәылан ахрақәа исыларцон рымч.

Нас сара сакәын игәгәаз, зны ицсысыз,
Азырәапқәа гәхәааго акәарацчахь спон.
Сыбгыцны сныхшәалан – имчыдаз, игәыцыз,
Азиас чча саашьтцаа амшынахь сагон.

Сахьнеиуазгы ацәкәырц сышьтымхкәа,
Псеивгарак сымто нас сеимдырххон.
Уаҳа насылымшо саннеилакь, сыцсы тымхкәа,
Акәарахы сдыршәуан, исхыччар ртаххон.

Ускан еитахгы ахрақәа ресицшыны,
Рахракырахь исыцхьо, сымчкәа сиздыркәкәон.

Иртахын, сзықөшөалакғы, сыказарц среицшы,
Дара рахь сеихагөышьон ампынзы схыкөкөо.

Дырөегьх сыцсы талон, сыхызгон шыафакғы,
Апстазаара амаршөа скыхуан даса знык.
Ишыстахым здырусит ччацшыказ рацөакғы,
«Еа знык» ауп истаху, еазнызацөык, знык.

АНА

Сыпха еицбы Ана хэычы лахь

Лзамфа цэакацшыкэа сикэацхо,
Дабыстааха, лхы сгэарцхо,
Агара дылсхырц днапырххо,
Ислыркацоит илгэацхо.

Ла лхатэ ажэакэа сишьтацо,
Дыссагэабзыгуа, сгэы кацо,
Схьаакэа ахымаара ицхацо,
Митэуп сызгаб хэыч дзыхьзо.

Ашэтыш, ашэтыш – ллакта,
Дагэылцхаауа лцэарта,
Лхахэы бырфын силартэа,
Ацааимбар хэыч – лхата,

Аипаркэакэа анылфо убахыр,
Илсартата – лнапы унахар,
Дааузагыргы цэгъа илбахом,
Дмакаруашэа лнапкэа рхахо.

Ана ауцашэыл-блахаара,
Лани лби рыцсыткаара,

Ушьта дгарцроуп лара агара,
Илзыцшыми адёы цшзара.

Ахъачцацыркъа уа ицыруа,
Ашәткъа ирылоуп симдауа,
Ана дабакоу хәа ицааусит,
Дхыыказаалакъ дрыцшааусит.

Ушьта хәмарроуп илзынхаз,
Еизха-сизыгъарей сишьтаз.
Нас уаахъацшаанза – атыцха,
Иззырхәаша – Ацсны ацха!

МШЫНУП СЗАЗАН СЗЫХТӨАЛАЗ

Мшынууп сзазан сзыхтөалаз,
Иараби, сналаз сышпаңеи!
Аепи еиңиң пџак ақөңөа санхала,
Срызнымкылеит агөыңөи адаңи.

Схьантоуп, сласуп, сагьтөыщуп,
Скөыбруп, сырџашуп сазны.
Сажөуп,
Нас ашөыркалеиңиң сөыңуп,
Сыцьбароуп,
Нас сыжөбахуеит сразны.

Еиңысшыуеит аамџа арахөыңкөа,
Роура наскьарџ хараза.
Зны скөышуп,
Зны сцөажөоит сымхөыңкөа,
Зны стөоит маңөазк сыстақза.

Сеизгоуп, сыңсакьоуп уамашөаңкөа,
Сааидкылан сибапам сызбо.
Атаршөрагьы ансылымшо ахџаңкөа,
Ихьаагатөым хьааго изџабоит.

Зны сзазоуп, сышәтыцуп сазныхгы,
Схьантоуп,
Ёазны атәыц сицш сласуп.
Исыгхом ахыхгы агәыхгы,
Ари адунсиаҕ саргы ссасуп...

* * *

Саамцарсны сама идәықәлеит ацша,
Сханы ацтақәа хыршәлоуп рыеша.
Урт уажә шыыршәфцас икнысцаар стахуп,
Срыцацшуа снейуеит, сылацш рхуп.

Пхәызбак дымцарсны дызгоушәа спырзоит,
Абар, абар, ацтақәа зезышаз срыхзоит.
Шыыршәфцас икнысцаар адгылахь иаазгоит,
Саргы снылаиан нас тынч сыцсы спьоит.

* * *

Снапы зкэыскыз атла шөтүсит,
Шөыр хаакөоуп нас ирғало.
Зны уа скөамцоуп, нас сартүсит,
Снаипагылоит сытла ихало.

Дтөы-дыңхазар уа са сгөоуп,
Снапы зкэыскуа атла шышөтуа,
Длаша-лашо сапта дтоуп,
Сыцха ғыцныкөа, дхышөт-цышөтуа.

Сымра кыдуп ахьрыц ғырпуа,
Сыцха сизылгоит цыра-цыра.
Ари ацстазаара – ацхарпа,
Сғанахөахит ғыц агөкыра...

* * *

Уа шыжьбзиа, ашыжь шара,
Ёыц хаицылахит иахъа.
Ашыжь шара, амра цхара,
Зшәахәа ҳақәцсо ахъһа-хъһа,

Ҳныецынгылап азиас кәара,
Зыццхък наҳсахтәап ҳазгәыкуа.
Цашъа ҳамам хара-бгъара,
Дыкам амған ҳамға зкуа.

Ацсабара матәа иаңәара,
Ҳаргъы иахшәахпап, ҳацшзахап.
Уа шыжьбзиа, ашыжь шара,
Амш ҳазцыло агәра ҳгап.

АЖӘАРХӘМАРРА

Инаскъаго, нас иааскъаго,
Интацѣахуа, ицѣырго сита,
Аамтак сымоуп, инага-ааго,
Исызтамгзо цъара хтак.

Зны сацызоуп – исацызоуп,
Еимак-сисак уа инцѣазом.
Зны исѣызоуп, зны саѣызоуп,
Хара-хара хайцѣѣазом.

Сарччоит зны уа гѣеицыхрала,
Ѣазны сарцѣеусит симаѣѣаны.
Саамта, саамта – уа-ѣахрала,
Адѣы хѣѣѣуп хайзшаны.

Са сзуцѣымцсит, уа убнамлсит,
Ас разкеикѣшѣашѣа убахѣоу.
Цъанат ханкгѣы хѣ хзыѣнамлсит,
Уа гѣак-ѣѣакрыла ибылхѣоу.

Ус хайцыз, хѣбоуго уаха,
Доус иа иаамта ихѣтѣуп.
Иахѣанза иѣыхым аѣѣахаха,
Уигѣы агѣама хаа батѣуп.

Ибатәуп, лацшы иацәкялоу,
Еимдатәуп шыап гәхьаазго адәкәа.
Инкылатәуп ацша кьала,
Җархыцшылароуп хазкәа.

Абарт ракәзар изахьзугы,
Ацстазаара – ааизганы.
Амәахәастәкәа рымәадугы,
Зегы иахзышытоу иразны...

СЫНЦӘЫЦАРЗ СЫБГЕИТ...

Сынцәыцарз сыбгеит, сыбгазсит,
Сыгәгәазпәа баша схы зжьон.
Бысхыччо быштәаз сымбазсит,
Бажәакәа еснагь рыгәра згон.

Ибхари, извызбо са schoуп,
Са сами ибышпәаз быстәхарц.
Уажә схәаакәа хышцас ирххоуп,
Сыхсаны сырфоуп, срысқьарц.

Снасууаан снап нак цъара,
Ацшалас сагәылцәраа, сфартынха.
Ацәкьара иакәкым ахса,
Ахауае ихышәашәоит, ситымха.

Сынцәыцарз сыбгеит, сыбгазсит,
Ихәаадаз ахақөитра снагәылцаа.
Аихац сыштәкыз сымбазсит,
Сзымцо уаха сындәылцраа.

Ибхари, извызбо са schoуп,
Фынтә деитеиуама ахаца?
Срахәыцны бкәаркәашәа сахоуп,
Скылбхырц уи бгәыр лашә ата...

УАЦӘТӘИ АМШ

Сыблақәа ирхыло, ирхыцуа мыцхәума,
Схы азцааха снатом аамта исхацоу.
Сымариа иашьтоу гацәоума, игәыцхәцәоума?
Ма сахәара рылшоума ситах сызхыркьоу?

Издыруада спазар апараамта иахыпан?
Ауаа анишоз слашәахарцаз сишазар Анцәа?
Алашәа рыцха – нкәа-нырра зхымцо,
Алашәа рыцха – ицигар бгъыцу зцәа.

Нас уи ацигар бгъыц татынк нагәылахәа,
Ататынахао гәыркычгас дзыхо есены,
Са сакәхаран сыкеси? Уаохшара зхылахәоу,
Снарылцны сцашан, аха итәада исзыпцны.

Сыказ нас сымчқәа цслымзцас икапсаанза,
Цслымзцас икапсаанза снейхалап ус сгәагәо.
Сымрагы акрагуп, мраташәарта иташәаанза,
Уацәтәи амшоуп сара еснагъ зыгәра зго.

* * *

Сылаццкѳа шѳыдхалацѳоит азгабцѳа имѳасуа,
Сажѳра сыхъзоу, ма сычкѳынхоу иеита.
Икан аамтақѳа, цша хаак аасѳасуа,
Акѳара санықѳызгы, шѳареи сареи хайшътан.

Хайшътан хайхъымз-цымзо, сынла, уахынла,
Атѳаха, апсшѳаха иазхѳыцуадаз – саран.
Иагъараан исхѳахъан: шѳышъта сицъын схымлар,
Аха изуц ситазуан, хыцхыцран, ныкѳаран.

Иахъа суаѳбжара наскъаган санаахынхѳ,
Сылацц мцарсцѳа сеитажѳбырц шѳѳахны
Шѳенасывсуит шѳѳымбоушѳа,
Икалозар шѳѳысзаахъахѳ,
Хнеиѳаччап анкѳеицш, инцѳыцагѳа, ицѳахны...

СЦОИТ САРА

Сцоит сара цстазаарак снамцрааны,
Ахыгцацыреицц, шэтыцкэак снарыкэцрааны,
Гатэыла, шыхатэыла – снархыцрааны,
Сызну амаца сазымхынхэзо сныкэцрааны.

Сцоит сара, скалаанза сымчыданы,
Гэыросеи-хэааи идыркараз инарымданы,
Ацсшьара иаргэакуа – моак рзалданы,
Алагырз иабылхыоу – ргэы ркэанданы.

Сцоит сара, арака назаза хэа,
Дарбан иаанхахыоу, адуней хыфаа хэа,
Дыкдыжэха асаазага днарышкляхэуа,
Тыц рымтазо, рсараамтахь дзымхынхэуа.

Сцоит сара, сыкэрабжа еиоыспахьсит,
Ари ацстазаарацы зеггы-зеггы пыспэахьсит.
Шэынтэ скаханы, шэынтэ сара сгылахьсит,
Ахэра тыцкэаггы мачымкэа иснылахьсит.

Сцоит сара, саацсара саркараанза,
Сызтаху зеггы ргэы аццэамта ааиаанза,
Иабаздыруеи, сахьнеиуа исхызгакэо,
Амч сыманац ахэаакэа сырхызгакэо,
Сцоит сара... сныхбаларц шэа шэыблакэа...

АНКЪА ЗНЫ

Анкъа зны сқәыцшың,
Анкъа зны ссан.
Ашьхара схаларц
Ахра саған.

Ароаш такнахақәа
Рымч сизганы,
Срызхыцуан сеиламхакәа,
Иахагғы сыңәғәаны.

Сықәын сыңсаатәшәа,
Ари адуней.
Иццакуаз саатшәа,
Сцыруан, нас санней

Сышықәсқәа ршәымтахь,
Иссахейт спһаҕақәа.
Кәаш мцак амцахь
Исырхейт спһаҕақәа.

Сышьтахька цстазаарак,
Сызхысны саахьоу,
Сацхьака цстазаарак,
Мачк сзыршәахьоу.

Рыбжьара пѣкьаран
Сгылоуп – зегъ заахо,
Исеихсып егъараан,
Сыңсрацѣкьа зтаххо.

Сықәуп сыңсаатәшәа,
Ари адуней.
Рыбжьара сыхрамшәуп,
Сажәрей сәарей.

СҢЫНҢ

Зегъ сызто дабакоу,
Зегъ сымзхуагы – убас,
Еснагъ са сыоныкоуп
Сахыцо, гәыцыртас.

Уака са исымоуп,
Са сңынң еикәырха,
Уака сацшәымоуп,
Сыршом сеимырхха.

Уака са сан лоуп,
Згарапәа го.
Уака са сан лоуп,
Са сымч агәра зго.

* * *

Иахъа иаххѳозар уаанза иахзымхѳоз,
Иахъа иахуазар иац иутѳымз,
Ицсит аамтақѳа изыхнымхѳыз,
Зны аамтала икымз, ишбымз.

Аспѳ рыцхра рсицш иаххаршѳын,
Харгбы хрыцан хацсы мцарц.
Зны ххѳац-зыцуа рыкѳа хтаршѳын,
ѳазных –иахамбацқѳа аабарц.

Абас, абас, еибажъа уаарала,
Хааит иахъанзагбы хгѳагѳо.
Хзыцѳацз мацзамзаап лыцхала,
Икоу шмачугбы зыгѳра ааго.

Иахъа иаххѳозар уаанза иахзымхѳоз,
Ишхѳатѳугбы сицыргатѳуп.
Хархымцѳыуап изыхнымхѳыз,
Цсра-зра зқѳым зегъ сикѳырхатѳуп.

ИЦОИТ СЫМШҚӘА ЕИШЬТАЛАН

Ицоит сымшқәа еишьталан,
Срышьтоуп, еиҥах срыхьязом.
Слыбжышқәан ажәәан сыхтәалан,
Нас сқәассан скаҥәон, сыҥераза.

Адгьыл акәа цха сҥалон,
Агәаҭа сазнык ирыҥсахәо.
Арыҥ ҭа са сыла апсы талон,
Са сакәын ххәараамҭаз иххәоз.

Са сакәын ишәҭыцны иҫалоз,
Ишәырыз са сакәын сазны.
Шәарахны сазны ахра иаҫалоз,
Са сакәын – ибҥарцозгьы ишыны.

Са сакәын,
Са сакәын,
Са сакәын,
Са соуп зегь ирхьымзо, ирыхьзо.
Сышуаоу еицшҭәкьа са слакәын,
Уи алакә -дунси сагьтазоуп.

ТАГАЛАН

Еикѣахѣсикѣацса дырѣегъыхъ тагалан моахыцит,
Ахынапкѣа иркуп ахыпстазаара сикѣацхо.
Апхарамшкѣа саанынза хѣа хаштакѣа иртыцит,
Апсаа рашѣагъ сихсыгъуп, уртгъы силахоуп.

Еилыхара иаамтоуп, ус баша имѣахыцма,
Тагалантѣи амшкѣа неишъталт сицырхѣхѣа.
Амачар ѣа гѣхъаазгоз хуалыркѣагъ, крахыцма,
Итѣит, игѣыргъачысхаша, итѣит ихыхѣхѣа.

Абар шыта нхъацшрак, ицѣышт, аццхъ ртыцо,
Нас ачаракѣа, ачаракѣа – ныхѣацхъз зхыыршоу.
Ргѣы тамгыло икѣхоит згараамтакѣа ирхыцоу,
Ианаамтаз ирызхъамцшыз хѣар рхы кѣыншьо

Икѣымхари, анасыц тагалангъы иацны,
Ицпалас гѣыбзыцха ирѣашѣтусит агѣкѣа.
Гѣык иамшѣан инеиусит ѣа гѣыкахъ ишѣтыцны,
Радедабжы гѣхъааго изырѣусит хаз ахѣкѣа...

* * *

Асцәа акыдцаара сылшом.
Исызтада уи абыза алша.
Сыкоуп са счамѡахә ахыршо,
Исыцун сызхылцыз рхыцша.

Иныкәызгоит сабацәа ркаба,
Ркәамжәоуп сеинаалан сказцо.
Исыцун ражәа кәыш нага,
Рхылцарч са соуп изхацоу.

Шәааи, нас, деилаххәап иапсуам,
Сцәаматәа инаалазом, мап.
Ишахоума, арахәыцкәа аныруам,
Иааурххар, икьантыжәха иттап.

Са сшахоуп, сырхәуп, сеилацалоуп,
Сызрыжәуп, исыкәым ццәара.
Сзырцшзо, сгәы итыѡуа апәалоуп,
Апсуашәа – изыкәзам нцәара.

Асцә акыдцаара сылшом,
Исызтада уи абыза алша.
Сыкоуп са счамѡахә ахыршо,
Исыцун сызхылцыз рхыцша.

СЫҘСЫ КЫДУП ЦӘКЪАРАС

Сыңсы кыдцан цәкъарас икасцит,
Схыст, сситахыст, иарггы иакәшәоит.
Аха сцәа-сжы ныжыны имцит,
Сшабоуггы иахъанза лакәшәоуп.

Зыңсы сихсуа сара сыда дсымбацт,
Ауаа рыцқәа иреигзоит, ирыхъоит.
Ас хамеигзашъа – уаагыл хәа рымхәацт,
Егъа зурггы ишрыцәмачу сдырбоит.

Ахы абзиабара шейгуггы збахъеит,
Ухы иакәуцо Анцәа ишуқәицо саҳахъеит.
Иахъсыхәтамыз акырынтәггы сбылхъеит,
Исыхәтамкәа ага рацәа сырҳахъеит.

Аха сара сакала срымпазсит,
Ауаа рыцқәа иреигзоит, ирыхъоит.
Ас хамеигзашъа – уаагыл хәа рымхәазсит,
Егъа зурггы, ишрыцәмачу сдырбоит...

ЦӘАЖӘАРЫЛА

Хәара згымоуп кацоу змамгы,
Хәара згым ауи иҗацәу.
Хәара згымоуп бла зызтамгы,
Хәара згымоуп излачу.

Хәара згым – ахәара мацара,
О, ацәажәара имыцхәцәу.
Цәажәарала – агәхырчара,
Хзацәагәгышьоума, хзацәцоу?

Иаххәо ааста иаауа бзиоуп,
Иаауа мацхәума, хзахьзар.
Напыбзиа, шыапыбзиа,
Икоума амшракәа рхабар.

Цәажәарыла – ус иауазтгы,
Хазлагарақәа җахәхон.
Хциаа ссирқәагы хамбозтгы,
Хәшәыда хәқәхон, хә хтәхон.

Цажәарыла, цәажәарыла,
Цәажәарыла – шыта хәапсцит.

Хазхынхалаз имѡа нкыла,
Уигы хшижьоз кыр днаскъеит.

Иаххәо ааста, иаауа, иаауа,
Иаауа хпылоит уацә аашар.
Уацәтәи амш хара хазтаауа,
Насыц хамоуп хәгәра агар...

* * *

Акыц-кыцхәа, асуао исышьтабжь
Сгәаларшәо иаусит ақәа.
Азцәыкәбарқәа саргы срышьтоуп.
Саргы срықәнаусит адәқәа.

Акәа сталоит ацсабара,
Ашәтқәа среицша сыцшзахоит.
Исыдхаларц лыбла хаара,
Цхәызбак лымәасы сәахоит.

Исалхәагәышьар: уара сгәапан,
Иахъанза усыман утәахны.
Саргь сакалаза ссырхапан,
Дымцасырсуан, дышьтцааны.

* * *

Сызгәлалашәо ыказаап иахьанзагъ,
Уарла-шәарла ыызцәәк сыхьзалоит.
Иртагъышьям скалар сықәрахьымзан,
Ацсрақәа сырхырцо сырғалоит.

Аха имачцәоуп, урт рацәаз са идысшәон,
Зны иссәччон, цьоукгы стьрфаауан сазны.
Ариакара абызцәа? Схы са илакәсшәон,
Саншьяцәхныслоуп са саныкала сахьхәны.

Ила цинақәан,
Са сқәыцьман, шьта издырусит,
Ақәыцьма ацәгъеи абзиеи сикароуп.
Аха ақәыцьма қәыцьмоуп,
Ишгыгшәыгу адырусит,
Ианатаххагъ – ацсы ахьцаанза қәцароуп.

Сызгәлалашәо ыказаап иахьанзагъ,
Сшыргәлалашәоуп – зеггы-зеггы рыцкы.
Скалозарггы уацәы сықәрахьымзан,
Атәйтәыхқәа зааизом сара скынза,
Сара Енвер соуп, сшыжәбалакь, шәхацкы.

* * *

Суада ионалсит ахъачпаңыр,
Имцазааап аңхын ниас.
Хәычпас снашьталан искыр,
Сынхыцшылон схәычра азиас.

Уака иххалаз, хәаа змазам,
Ахақәитра сазнык саңылон.
Зны исхатәыз уажә исхатәзам,
Иеыцу моак еита санылон.

Уабаңәырци ахъачпаңыр,
Иахъа сымшқәа реибырххамтаз.
Еиғъми иуада уонаңрыр,
Сара сыңкәын, уаңә ашамтаз.

Имшқәа урыцыз уңыр-ңыруа,
Ихәычра абаха имазам.
Иахъа знапала уа узшьуа,
Уаңәтәи амш игәалазам.

* * *

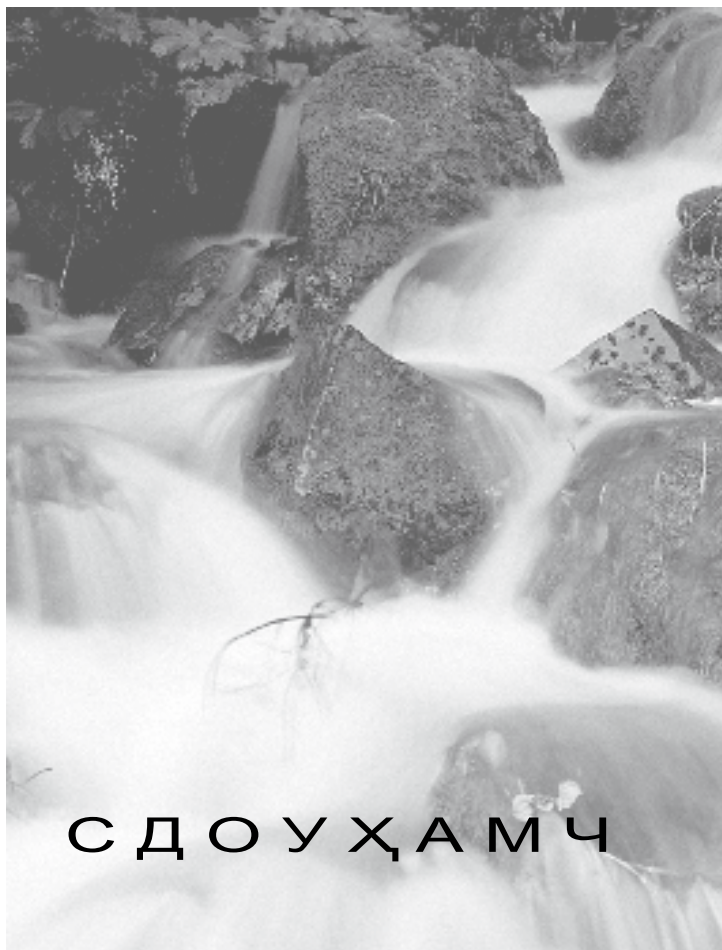
Ахəыч ихəхəабжə сахаусит,
Ихата дызбазом.
Ацсабара шəазшəа,
Бгьыцкгы кəацазом.

Адгьыл сыкəкьар хəа
Сшəоит уажə схата,
Дыкам ари ахлымзаах
Салигарц сзышьтаз.

О, Анцəа! Ианбанза,
Ианбанза, сузцааусит,
Ас мацароу?..
Сцəашьгы аблакəа тааусит.

Асаби ихəхəабжə гоит...
Сара схəаеусит...
Сгəыла ичарəс
Сыбаə амац аусит...

СДОУҲАМЧ

Апоема

Азхыцреипи ихытыз са схбаакәа,
Идыртлеит саазхысхыз зеггы.
Са сышықәсқәа ахыцреипи ираакәан,
Аха сытқаамзт, сәа хылцын зынгы.

Исхәон сара сабацәа рашәа,
Иахъанзаггы урт цыс сара исхоуп.
Са сабацәа рашәа – аңсы ашәа,
Ашьацкьеипи еснагъ уа ицхоу.

Сзыкәныкәо сыдггыл ажы аххъеит,
Еитахыр хәа спәоит, сгәы сагоит.
Спазхәыцуаз тажәпас са сәаххъеит,
Зны сыжәәан лашыцоит – симыгтоит.

Абас сышгәәтеиуа, сгәы акалан,
Снарцәымәахь сцап сымхынхәзо.
Смыцхәызнәа ари аңстазаара салан,
Сахънеиуаггы икаларушь сызлазо.

Снатәап лацпи ахзымнеиц уа тыцқәс,
Уа аңахәарта – сыззыкәөцоз, сзышьтаз.

Ицкэынцэоушэа збо сара сыкэрае,
Цёоукгы гёырґап сышцаз агэра згаз.

Сара саацын иацшэтлоз сымшкэагь,
Дара алаз, уртгы ишазар Анцэа.
Иёанахэоз среиуамызт рымшыткэа,
Са сыззыкэцоз, сызиаиуаз рацэан.

Ирацэан са сгэы итыхоз, сыргэамцуаз.
Сзыхыз аз еиха сызхымз аз еихан.
Избон уа азэ дшамалоз, дшамцуаз
Аамтсикэшара, аеуреицш дырхан.

Хыцхыцран, ехьныларан, ехьныцран,
(Пыхьакэа ас ҳакамзшэа збон).
Ихёымгасшён азэ сныцсикыр шыцрак,
Ишыцра акёым, инапыцкэа сацэшэон.

Иргасхэон лактакэак ргэы иамыхэоз,
Урт ашыцылан еснагь рырехэара.
Са среиуамызт алабазсицш идыхэоз,
Са схала иааскызгон сыхэара.

Сааит сызхыцшлоз уи ахыкэае,
Зда уаха царта ыкам цьаргы.
Скёышзар сыхэтан шыта са сыкэрае,
Аха скёышым, скёышхом уацэггы.

СДОУХАМЧ АБЖЬЫ

Ажбырныхәа ауха уиит уара. Уи ауха ажәлар рхы
рыцқа, рыцсы рыцқа, хазшаз Анцәа ду иашьапкуан,
рыцсадгыли, руаажәлари, рхиирыхәныхәон. Зегърей-
хаианыразыз, зегърейхарыблақәааныцшаз, зегърейха
рәабызшәа аныхааз уиит.

Ажбырныхәа—уииацупдәаамтаныкеицшымараз-
ра, арыцхаибашьара, ахәра тып зырғо ажәа хаақәа
рхәара, ачымазфы ғәғәа ииарта дылзго ацстазааратә
гәахәарақәа.

Уиит уара Ажбырныхәа ауха. Уныхәала, уәахәатәы
калоит! Уақәныхәа уцсадгыл. Урыхәныхәа ужәлар.
Уақәныхәа ухы.

* * *

Ғаанбзиала хәа сибырхәон уи аамтаз,
Еикәшәоз, рлакта хаақәа ччон.
Иазцшыдаз, уа иашьадаз хамтак,
Еикәныхәон – егырт зегъ мыцхәон.

Иашьапкуан хазшаз Анцәа дузза,
Рхы рныхәон,
Жәлар рныхәон, иаапсомызт.

Иччиа-хѳацсазгы ддырдузон,
Игѳыцжѳагаз ажѳакгы уа ирѳѳомызт.

Нас иаабац, сита амшкѳа неишѳталон,
Аныхѳамшкѳа иааизынрыжѳуан жѳларык.
Имшазоз сита апцкѳа неихалон,
Иадыркуан нас рыѳны апѳкѳа жѳпаѳык.

Агѳыраз дышцгарыз сита дгарын,
Инанызлон ишѳтѳа кѳацгы адырган.
Ауаѳ беиа, ицапѳ тыганы дѳѳаран,
Ма узавсуазма, ишѳѳацѳахаз иара иган.

Атѳамбара чымазаран сара схаангы,
Ацѳгѳахѳара, апѳыцра – хѳѳацѳахы.
Абарткѳа зегѳ збон, са срызгѳѳааргы,
Исылшагѳышѳоз, схѳычын, ахѳырхын

Скылырхуан, сзажѳза уа ак сѳѳаргы,
Схы иаѳкѳсуан, ак шсымчмыз сырѳѳ.
Исызхѳацшѳадаз, уапѳ зиаск сагаргы,
Кѳапсик налартѳѳон сиѳахарцаз сызго.

Аха урт рыла иаутѳыхыз адунеигы,
Саб иѳызцѳа рылацш хаа схын.

АПСНЫНТЭИ АПСНЫКА

Сан лажэа, саб иажэа – Анцэа иажэа,
Апсшэа ахьхьахэа хь-рыцкэаны иссапсон.
Илбааздон гəахəтəс – нас сарцəажəон,
Сгəы иаагəхьыз уи Ажəала исхəон.

Уи Ажəала исцеит сара аоышəа,
Уи Ажəала апхəашəагəы сцеит.
Икалозма сан ллакəкəагəы оашəан,
Апсышəан урт злалхəоз, срыткəсит.

Срыткəсит сара Апанаа санрылапш,
Зхəтəра аастə зымчкəа гəгəаз.
Апангəаракəа имгəадырсуан са сылапш,
Еимыздон, са сзы акыр илакəаз.

Исыздыруамызт нас иарбан цангəараз,
Ирхьцхьцуа Зылхə цпза дыонатəаны,
Астəы даагəсуа дахьсуаз апхə ашараз,
Шарпы-сгəа анкынхалоз ишанханы.

Уи лхагə гəеицəмхə Сасрыкəа,
Уажəгəы дəежəуц, хьызрагəара дцойт.
Дганькəоуц, сазных дыпшханыкəоуц,
Илапш ххьцом, иахьагəы хайхьчойт.

Лдоухə мчкəа мыззагт Сəтанеигəы,
Лгəхəатəы цгəаражəхəоуц иахьагəы.

ИЦЕИТ АШЫҚӘСКӘА ЕИШЬҒАЛА

Ашәышықәскәа рышьтақәа хнуп иахныпикала,
Хиааирақәа риааира хнахыцшыртәгы иаабоит.
Хпеицәа рыгәхьаагара, хьаауп дасакала,
Гәнаҳак шыта ирыцхпар, хзыхькәа табоит.

Хабдуцәа рдоухамч ауп хамхышәашәарц иахцрыхо,
Ираххәои уапә ханацәа, тыгъзаа хреицәахар.
Еиґа имиц ахацәа рыбжы пар харсыхоит,
Аапсарак аахныцшыны, мацк ҳаашьтахар.

О, Апсынтәыла, уеихагәышьбоит унзахәо,
Ихәыцахәхәоу укәицкәа, ркәашымца – сгәоуп.
Хбызпәа хаара агъама шыта имацым иасыхәо,
Уи гәырцсахәаган зпәа иалалаз рацәоуп.

Ашәышықәскәа рышьтақәа хнуп иахныпикала,
Зыкәчышь хышьыцба иамгац иапта ҳтапшуам.
Иац ҳакан акала,
Иахьа ҳакоуп сакала,
Хахәрақәа мғьацзаргы, тажәпас ҳапшуам.

Адакьақәа аартуп хтоурых шәкәы,
О, ианзоуеи,
Леонраа еиґа ак хархәоит,
Ак хзизбусит Қьалашь.

«Шөсидышпәкыл, сыжәлар,
Шәә шәыда изыцсоузеи
Са сыдгыылқәа, атәымуаа
Закантә иргахьоузеи...»
Мачара аз нырцәынтә хазеиусит Бабышь.

Аамтақәа идражәуа, идырсыцуа ҳа хбаашқәа,
Иарбан бызшәоу урт рлымха иамахаң.
Шьхапамоак данысны гасамоакахь дмаацкәа,
Урт рымпахь днарышьтуам, рыхәатыцкәа зымбаң.

... Апәышықәсқәа рышьтақәа хнуп иахныпккала,
Икамшәаң алагырз хаблақәа ирыхьчоит.
Иаң хакан акала,
Иахьа ҳакоуп сакала,
Уацәтәи афырхаца ихьаакәа неикәхәала,
Ацх лашә ырлашо, ашарахь деихоит.

* * *

Ҳапстазаара ауалыр ду итоуп, силашусит,
Афы цьбара иеицпха, инасыхәаз дапъусит.
Ҳачычит ихәцәтәымыз, ҳа ҳапсуара асакын,
Икамхаң биракуп, ишьтыхзаны иктәын.
Иахьанзагьы Батакәа дырсагылоуп агаңәа,
Мадина дзыцшымыи, иадымлаң лцәа.

Лыхны аптасы Қылашы ахшыотрақа сизганы,
Желарык рлахынца дазхәыцуеит дтәаны...

Ҳацстазаара ауалыр ду итоуп, силашуеит,
Ацсны цнза мачарцас
Цьоукы ажәра иазгәышьюеит.
Ҳанаца ргәыхәцқа иртахәхоит хбышәа,
Дыдрацас уи ахәхаабжь икоуп иаршәаз.

Абар, Сатанеи длеицшха, Гьеч-цха Рабиа,
Зиәа зтәымыз ахәса азиас ахықәә дрыниан,
Имиц асабицәа лбышәа хаа длырцоит,
Мзымта агәы каршәны амшынахь ицоит.

... Ҳацстазаара ауалыр ду итоуп, силашуеит,
Абы цьбара иеицшха инафыхәаз дашьюеит.

СДОУҲАМЧ АБЖЬЫ

Уара атоурых ду змоу, уи атоурых адырреи ахьча-
реирзыдаеакалагәғәоу, даеамчыкзтаныишоууаоуп.
Адгылшаоы, ахәшаоы, ацстазаара амоақәцаоы, Ан-
цаа ду, иара ихазы инкыланы имаз, аха нас уара иуаҭ-
әеишьазариадгылпшьюуп. Уидаеакалаиахызаатәуп,
даеакалаихьчатәуп. Ианакәызаалакгы, ипшьюузеҕы
аамта-амталаалапшрацәаиацәыхьчаныиҕыхлатәуп:

акы –ныҳәарала, дәәакы – шыала. Иара ашыагы, ус баша-машак аднакылазом. Ирейгу ашыацқа.

Уара уқсадгғыл, ус иақзар акәһап, акырынтә акыр шыала ағыхра уқәшәхейт. Анызаара акынза унаргахейт, ухырцәаны амшын ухырцахейт, аха уеиқәхон. Указаауейт ахааназгы. Избанзар Анцәа идгғыл уаґәеишыейт, иазәымкәа аґшыацәа узааишґхейт. Ари адгғылуараишущәимырзуауирбахейтурт аґшыацәа ыґыа рызқәаґыґ уқсадгғылаә рыкалара разкны иануаґәеишыа ашыґахыгы. Амала, еснаг уәуеаныз. Уара шыаґанкыла уқәхны уқсадгғыл зґәызтәырц зґахурацәаууп. Егъараанурт ашыаарцәырауладыргылап. Егъараануеилыршыаап, аха аамґакиуннацәахәрақәа дәәа аамґак иамырғарц залшом. Уара думоуп зхышьяргәыґаакәахшарауацәымаашыалаша–АнцәаДу!

АПОЕМА АОНУЦКА АПОЕМА

Ацхи амши рхәаакәа силазгаз аамґа,
Ашара иацны сапґа иґалейт шыбыжымґанк.
Исмоуцызшәа уи акныґәи сара хамґак,
Асардагәсит, асарлашәит, хьаасгы самкит.

Сазыцшымызґ.
Сара издыруз еа аамґакын,
Уажәакәын аарла сара сґеицәа анрызхаз...
Сахьацшәымаз, сыбжы ахықәыуауаз аракәын,

Аракэын сан лгарапша хаа ахьсахаз.
Аракэын мши-цхи еицызшыуаз са сабдуца,
Инымцэоз рлакэқа амцабз реыкэыхэхэ иахьиуаз.
Зчеицдыка цкба знапы икэгылаз сандуца,
Аапсара рнымцшзо урт аракэын иахьдыршауаз.

Аха аамта... аамта... аамта еижьага.
Закэ хлымзаахузеи иахьа икэнаца Ацсынра.
Сыкэнаргылеит ацсра апта сара снаган,
Апшта сцэырзуа снахьыцшлоз сара схэычра.

Реырыцсахит зны сзыргэыргъалоз са сымшкэагы.
Цша баацсык рысуеит урт мрагыларахьтэ дара.
Ацгэы таркызшэа, ишазом са сыцхкэагы.
Сгэакуа сашьтоуп сымшкэа шэыцхо абара.

Нас еицысшыуеит зынза синыммаало рахэыцла,
Ажэоан алакыцсицш уи арахэыцгыи сикэатцэоуп.
Бжык сахауеит: «Дад, ухэыцла, ухэыцла, ухэыцла,
Уацэы азыхэан иахьа иулшақэо рацэоуп...»

Уацэы азыхэан... Насыц имоуп уи иацыло,
Дсибга-дызшыда, хьаада-гэыхьда, длашаза.
Ашамтазы зхьымсахэастақэа ирныло,
Ааи, уи дцароуп имоа инаццо хараза.

Саргы сырцылоит цэкэырца хэашькэак исыжэлаз,
Еибгала срылцуеит схэаера иашьтазаргы дара.

Иацы акәхымзи сымѡа ныхәо са санеыжәлаз,
Иахьа исықәшәахт иацтәи сымѡахь ахынхәра.

Аха аамталоуп,
Атоурых ара ишахатуп,
Азә иҭацхьа са сшыамхнышгылан скамлац.
Ишысзымхәацгы:
«Шьта сказыхәа сгәы рахатуп»,
Есены сцәырцуеит сара сакәны зеицш рымбац.

Иахьа еицысшыусит сымнқәа ишлахьоу рахәыцла,
Лагьызгәышыоуп урт аазкәылаз ирхьыршоу.
Аха аамталоуп,
Сымѡа назгоит сара ыцла,
Схы-сгәы сыццраа сыдгыл снықәлахп –
сызкәыхшоу.

* * *

Иаасыртит аценцьыр.
Зегь шызбац еицш икоуп.
Сара азәтацәык соуп симгәышлахәа иажәыз.
Баша ажәакәзаап:
«Ауаѡы ицстазаара акрыкоуп.» –
Лацәааихьшырак – азыткәа, нас ацаа зхашәыз.

Аамта аеуреицш уагоит иара иахьатаху,
Зны учамѡахә уаннахуеит иумеигза зынза.

Улсыжөцап хәа укоу иаанкылан, уабатаху
Мчы змам ауафытәыюса, ацыхәеицш уласза.

Аценцъыр ахтә иаафусит акармапыс абжыхаа,
Убри зацәык ауп сызхыбаам сара иахьа.
Амоахәастакәа ылзгаз цысшһон итгәыхаа,
Аха уртгыы аамта еиманацсит фацхьа.

Сабанзакоу абастәкьа зеггы-зеггь сырхыбаан,
Имчыдоу, итәыцу – сара – Ауафы.
Игәра сымго снейхьейт, дысцыларгыы длыбаан
Цыхьа исынцәа гәакьаз – уажә сылахь ацшһы.

* * *

Ииульмза 1989 шықәса. Ацсуаа шыаҭанкыла Ацсны
ханьрхырц аханатә изыгәҭакыз ақыртҭа фашистцәа
реыркьантазны, имишәагаха, бцъармцалаихәжәлейт.
Аидыслараакырмшқәаишымцазгыы, имачымцәгьацсы-
шьа зыртаз ацсуаа. Икартәейт ашьа. Ахәыцқәатцәкьа
еилыркаауан ихаланхоз ақыртцәа закә уааз.

Ацсны икалаз ахтыс еикәатцәкәа раан, уахык зны
ацшаикыднакьазаценцъырашьтыбжыцәгьадарфыхан,
ошышқәсеи бжаки зхыцуаз сычкәын хәыц ииарта да-
ақәтәан:

–Иҳаихсда,саб?–ҳәадсазцааит.Сараиағазундаз-
гғы,ахәычыиоузашәараихырҗсаарасцәыуадаәхеит.
Азәгғыдшаҳмеихсызалаагәраисыргарцсалаган,иалы-
мцит.

Ашараиаатцалаанзауаҳадмыцәеит,аецәақәареипш
хыҗхьазаразмамызизцаарақәартакқатарасылымшо,
иргәыбыҗра сағын:

– Уцәа схәычы цшқа, даҳмеихсзеит азәгғы,
Ацша ааҗахәмарт ауп ҳуада.

– Ахысбжбы геитеи, уамырҗеихеи уаргғы,
Арака ҳшыпхоз замхаҳәада?

– Уцәа, схәычы цшқа, уаныцәаз уажәоуп,
Ацх ду акрыкоуп макъана.

– Саб, ҳрымшьзои, нас? – Ҳзыршәаз ацшоуп...
Дыршьыма мшәан, дзымҗеихеи мама?

– Уцәа, схәычы цшқа, ахысбжыцәкьа ангоуп,
Ҳара ҳаицш уара уангғы данҗыхо.

– Ус акәзар сыцәоит, сзырҗыхаз ацшоуп,
Уацә ашыжь ҳазегь ҳаицҗыхоит.

Пытраамтак уи ишьтыбжь уаҳа игазом,
Шьта дыцәеит шысхәо ус днықәтәоит:

– Саб, ауаа зшьуа ҳара уаҳа ҳаршьзом,
Ҳаоны иавсны имцеи, шьта сыцәоит.

Зиасцас ацых моасуеит икашышы,
Итынчым уажә сычкәын игәоуп.
«Саб, уаха иҳаихсда, дарбан ҳазшы?»
«Уцәа схәычы цшқа, уаныцәаз уажәоуп...»

Иабакоу атынчра?..
Дабакоу Ауабы?..
Дабакоу амаалық ара изтәартаз?
Ихысып мақбана ицәыцатәан иагабы,
Иҳафсыз цысымшыоз аамтақәа ишәартаз...

* * *

Дыцәеит сычкәын.
Сара ашара сазыцшын. Ецәацәаа рыбла атацшра
стахын.
Ацх цәца ықәҳа ицон... ицон... ицон... азиастауле-
ицш ихышышыла. Амза ашәахәақәа сабитцас ашыац
илахәмаруан.

Урт іреыжәыз азаза еимхәыцқәа рхағы рхалашо,
ацх иагәлшәтуан.

Адәахы сдәылцит.

Сарастәанартасахәахьзыркырақәа сыерылаҳәан.
Уажәыцәқәа саргы сыхьзыркушәа сгәы иабон. Иаа-
сыкәыршан зегь хьзыркын, нас сара сзыхькарыз...

Сыхьзыркын аашаанза.

Ашамтазамза ахафьцэышзаикалеит. Есааира иш-
көакөахо, ус-ус, ажеан ацштэыи ацэара зынза инала-
зөеит. Уи акөхеит, саргы ишшөыз ахтэы кэлзы алакө
аКнеицш, ашара исцөалазөеит. Аха зегь акоуп ашара
сапылеит сара. Уахык шаанза сыла иабоз зегы сара
иаустөыхыз...

Зегь ишырлахынцаз имоасуан. Сара зацөык, сара
шсакөыз саанхон...

Ашамтаиаарфьцхитаамтасызцанатцааидарахья-
нта.

* * *

Аамта иастазом асцныхә,
Аамта иансардыр иахья ахы.
Ныхәам,
Сыцстазаара ныхәам,
Азыблара тэыц хөыцны схуп.

Маакырак, ма дац-пашөк цыа икам,
Иаасыкөыршан зуп иахьябалак.
Арацөкыа исыхөо уаө дыкам,
Срыцхашьо инасывсуеит сызбалак.

Урт рыбақәа исархөо мацара,
Акрыкоуп сызрыцхьар сара.

Ихәлар, сазыцшуп уацә ашара,
Адуней даеа знык абара.

Аамта иастазом ецныхәа.
Аамта ианаснардыр иахьа ахы.
Ныхәам,
Сыцстазаара ныхәам.
Азыблара тәыц хәыцны схуп.

Мышкызны уахьынтә сызхьытыр.
Мышкызны икалар сыззыцшуп,
Ацтахәапшь сыжәәан ихыцшп,
Сымрагы сгәәаца иташшп.

Еихаччо ускан цьоук спылап,
Ицәыцатәаны ишхьсуаз рхаршт.
«Жәәанаә абааш сыздыргылап»,
Исаадыртып иаркыз урт ргәашә.

Аха исылшару, сыдгыл сахыбаа
Ахымтақәа снызпаз ауаа
Раштахь ансира... Хыхьтә ддыбаа
Дыспылозар уака Анцәа...

* * *

Ицыреыз асаркыа иафызоуп са сгэы,
Уаха, уи уаха сидкылашыа амам.
Ахыацэгыа сарфыхалоит ианаафпо цхагэы,
Избоит уаха цстазаашыа сымам.

Иараби, схэыцуеит сацацпуа атуан
Сахышыптоу, избан зегы зсаахо.
Самыхэацт ахаангъ зынза исыхэтам,
Срымгацт цьюкгы хэыкахь исыхо.

Сызкэатыц сышытахь ацэсихар хэа сшэо,
Сыкэуп ари адгыыл гэтыцгыгала.
Сыкэым цхэызбацас уа апэткэа кэшэо,
Нак сыгага снавсуеит цшыаала.

Нас иарбан асаркыеицш ицызеыз сгэы,
Мдырцас иаасхыкэласуа арбан?
Ахэрашэа дшамхэшэтэра уажэыткэа ахэы,
Ажэахаак сыхэон, аха исызхэара дарбан.

Ускан сыцстазаара шэтцас ицытрын,
Аха иабакоу уи ажэа ецэацас ихароуп.
Схы иазысхэоит: аспэкыа, мап, са сыссырым,
Ацстазаара назазоуп,
Амчкэа уаароуп.

СДОУХАМЧ АБЖЫ

Ирымүцөкьеит ақыртүа фашистцөа. Еилакөакөа
ишътарцахьанАахыц-Уапстөыла. Еилыршыаахьанау-
апс жөлар. Уа икадыршыз ашыа рзымхеит. Ақөыцма
млашыиаөызаха, бцъархкысирымаззегьырхыиадыр-
хөарц Ақсныка еихеит. Иртахын апсуаа зегьы шыа-
анкылашөықөырхырц. Ақсныикөмыюуаирхөаеырцрта-
хынапсуабызшөа. Аамталауи абызшөа зтөыз ажөлар
ирөырххьан, ахадара ажөларыканатрбызшөа шдмы-
рзуазрдыруанакнытө, шыатанкылашөанырхырцрыз-
беит. Ирызбеит, аха урт азымхөыцзеит Ақсны Анцөа
дуапсуаадазыразныишритөхьаз, бицарацыцхьазауи
ахьчараз зхы иамеигзоз атцеицөа шахшозгы. Насгы,
икалашаззаанатцыиздырхьазХазшаззаанатдышөзаа-
ишътхьанапөөыхьы, апхьагылаөВладиславАрзынба.
Уи Ақсны дагөатцөахеит, ихы ахьчаха имамызт, шөара
дшөыхьчар, еакалашөиеицөахаракөын, аха... Рыццарас
икөу, атөурых ашътрақөлара адыруеит...

* * *

Аибашьра.
Ишцахлымзааху.
Аибашьра...

Уи хаштшъа змазам,
Ақыртқәа еиқәныхла ианҳақәлаз.
Абцъар ҳағәләит абцъар зыкзамз,
Ргәы трысит уи аеныцәкәа ихәқәлаз.

Ирбеит ус мариала ишырзымғоз Ацсны,
Уи аены ирбеит цхъака ишзымқоз.
Нас иакәыркәт Ҳацсадгъыл ргарц еимцәаны,
Ирбылуан нак Қырттәылака ирзымғоз.

Ацсны абжак рнапы аларцс иркын, иртахын,
Ацсны абжак мышгартас инрыжьырц.
Ацсны абжак ахъаа цәгъа аман, ихәын,
Ацсны абжак ахәрақәа мжьыжькхарц

Егъагмызт,
Ҳдеицәа рхы ақәцаны ирымхәшәтәыр.
Ақәылаөцәа рдац-цашәқәа ыцжәан.
Цәыкәбарла сицылан агәағқәа мсилашпыр,
Ҳагон уи азырәаш зегъ ҳақәжәаан.

Исхаштзом,
Исхаштзом,
Уи хаштшъа змазам,
Ақыртцәа сибархәауа ианыәуз.
Уажә рабцъар иағәхцалт,
Ацхъа абцъар зыкзамз,
Ргәы трысаап, зырхацаны ихәжәлаз...

СШӘЫЦЗАР СТАХГӘЫШЬАН САРГЫ...

Аибашьраамцашырафыйтаһазхдеицәазегьыицх-
зеипшуп. Ҳашьцәа, Ҳахәшьцәа, Ҳақкәынцәа, Ҳазғаб-
цәа... Сара лассы-лассы снейуеит сқыта Мгәызырхәа
хфырхацәа рыхьз-рыңша амырзразы иргылоу абака
ашка. Раңхәа дыспылоит, Мгәызырхәаа хгәадура,
ар рғыза, изаамтазамкәа зыңстазаара иалцыз, збака
Мгәызырхәа агәта иргылоу, Аңсны Афырхаца, Сергей
Платон-ица Дбар, нас, уи иварафый зпатреткәа кыду
хфырхацәа. Срацәажәоит. Дара ғымт атзы аңнытә
ишсыхәаңшуағы, исхәо зегь рахауеит, исархәоугы
маңзам. Урт рхыреқәа рыла избоит ихәцәтаһаз зегьы,
рхәаасабылуеитағәырәа-хәанташәы-еиқәатцәаны из-
шәу урт ранацәа...

* * *

Сгылоуп, сқыта схы надпан,
Сахызырәлак амыткәма бжәкәа гоит.
Зырәашык ацаоқәа сырғәыдцо,
Азыңдарахь исыхо сагоит.

Аха азеилапыра сзалцуам, суазыруа,
Тәыцк сахынхаларц сықәңоит.
Сыздаруам, сыздыруам санзыруа,
Сымшқәағьы цшыаала инаскьоит.

Цссыхтак хэрыбгыцк уажэ иабакоу,
Шьароашла сьдгыыл хэаеун.
Икоугы сьздыруам сыоныка,
Бдыарымцоуп арака исзыцшу.

Азэазэала рыцсы артоит са сьызцэа.
Шьала иахьа исыхтэу Ацсны.
О, сьызцэа, сьыцтамхаз са сьызцэа,
Шэтахазтгы ма аиааира баны.

Сгылоуп ахара схы иадцо,
Шэыгэнахак схынхалоушэа збоит.
Сьздыруам урт са санрыцышуа,
Сымшкэа есааира ишьабоит...

* * *

Исхэоит, ецасхэоит,
Сгэы итыхо, сьзымыртынчуа,
Хэшэтэышьа змам ахьаа сахэаеусит сара.
Уамашэа избоит, шэыкэлацэа, иахьа ртынчра.
Нас дарбан урт ракара изхьааша шэтахара.

О, сашьцэа,
Сашьцэа.

Сашыңа хазынаңа!
Иңшәаз ахаңың еиңи иахыағы шәтыңкәә таңәуп.
Шәыгәхәагара иаркараз сқыта амәахәастәкәре,
Итаңәуп шәара шәтыңкәә, шәа шәтыңкәә таңәуп.

* * *

Иаармарианы абас еиңи,
Ихәшәтәума хгәы ахәрақәа,
Хгәы ахәрақәа зырғаша ахәшәкәә ҳаңшаану?
Мгәызырхәаа рңеиңәа,
Са сгәыграқәа ргәыграқәа,
Шәа шәыда сзыргәыргәаша, нас, иарбан ааңну.
Сныкәоит схы сыкәәс,
Схы ахыызгара сзымдыруа,
Шәычча-ччо шәаасңылоушәа
зны-зынла схы зжәоит...

* * *

Шәанаңәа рыбақәа сзырхыңшылом,
Урт аблақәа, лаңырзыла ибылхәоу.
Санңәкәағы цыхъеиңи сзылңылом,
Сыздыруам, сыбзоу ма сыңсхәоу.

Стәырҕо ахаанҕы скамлацызт,
Еснаҕ сара хҕаак сеимнарххон.
... Иахҕатәи сихау са исымбацызт,
Шөынтә са сыцсуан, сыбзахон...

* * *

Итынчуп ухаҕы Мгөызырхөатәи ацх,
Ацшалас лейөеиуа абахчақәа ырыцоуп.
Салоуп уи ацх, гөыр рахөыццас са сеацх,
Ажөдән цштөы хкыла сарысын, сацоуп.

Акыр цуама.
Уахынлатәи атыцөзал абжөеицш
Мгөызырхөатәи ацхқәа саркыа цөыхан ырылан,
Ирызхымгоз ашьтыбжықәа, ырыцөгьарц рцөицш.
Исаха-дагөаз амзаҕы уахеицш ирхагылан.

Аха имыцөацызт акөицқәа ргөаца итапсаз,
Еицралан сынлеицш акыр ацхқәа дырлашөит.
Ирдырит убаскан агөымшөара зыцсаз,
Ршьа иалаз ахацара дырөөгьых ырылдыршөит.

Итынчуп ухаҕы Мгөызырхөатәи ацх,
Аибашьраө сицш уацө цышөарак иазцшүшөа.
«Җаидара хьантацөоуп унацагыл, хацх», –
Аөцөақәа сықөсыртүөит, мчы ахьсымам лакөшьо...

СДОУҲАМЧ АБЖЫ

Аибашьрашәалцитфырхацарыла. Аиааирадужәе-
ит. Назаза ахы иақәитышәтәит Аңсны. Издыруеит,
ишәыцәтахазшәтәицәахазынақәахьаадунйишшәы-
моу. Ишңа, нас? Имариоума уацәтәи шәтәиңш лаша –
шәфаазагақәареилшьаара. Аха Аңсадгьылхазынаиае-
ырборкынтәиашәартараиантагылошьалашәыхраада
уаха дааа моак ыкамзар акәхап. Иара абри азакәхап
ңшзаразгымаңсадгьылигәағмацароуацәицәазахшо-
гьы. Хырңашьазмам – хырңашьаамам. Хаштшьазмам
– ахарштрагьы.

Аибашьрааамтаеицәахазаракәхапаибашьраашь-
тахьтәи шәыңсҭазаарагьы. Ахьааи агәырәеи ирылкә-
кәааны еиҭашьақәыргылатәын Аңсны. Арахь аҭацәеи
уртрьдгылаоцәеи ирыхьызиирцәызызихьымзғашьаны
еиҭахгьыишәықәмақаруан, ашәартарашәҭадыргылон.
Аха шәара шәызрыжәын. Ишәаахоз ааста ишәынкьоз
иахаеихәхон. Абгақырқыикылхныашьапыиқәшәыргы-
леит Аңсны. Ишәыгызшырацәазгьы, шәзыхьзахьазмаҭ-
мызт. Аха... Аха, адунеизымеханакыз, ареволюцияқәа
рхыңшашәара шәкынзагьы иаазеит. Уиахңшашәоукы
ажьеит, ңшоукы амал рнаҭеит, ңшоукы аршәеит, ңшо-
укы атың ңхақәа ирықәнаргәыҭит, амцақьақьаоцәеи
адефирамбхәаоцәеи рымоакаххааиаанартит. Иеиона-
шеит иацы зшьа еицқаҭәоз ажәлар. Ари хлымзаахын.

Аңсуамилатирхаёмызт. Ахаабриакараахатцаразлоу
аңсуаа аңсыерақәағы изырцөымцозар акөхап.

Ноиабр 12, 2004 шықаса. Акөа. Аиҳабыра рыоны.

Ари амш, ари ақалақь, ари ахыбра аңсуа жөлар
шөтоурыхакныинхоитзегьрейхаибаапсыз, зегьрейха
еиқәатцөаз, зегь рейха адамыға зныз амшқәа ируакны.

Ари амш аены, шөмилаттө хақөитратө қөцарақөеи,
ирейғаз шөцеицөа нахтанцаны иаажөгаз шөхақөит-
реирсимволцөаруазөкдшьын, егыихыз-иңшаиааграгы-
лан.

Ари абыза атоурыхтө хтыс знапала зхы иазааз-
го амилат рақьакатөи рңеиңш уаназхөыцуа, ацөат-
ахьтшьрей агөтазызаарей ааузцөырцуеит. Уаға иу-
зимуша ухы ианазууа, умилаттө интересқәа рааста
ахатаратө тахрақәа ануиааиуа ауп.

О, Анцөа! Ухышшьыргөйтцасакөахашоуп! Угөырыхым-
шөан, дырөегьых еиқөырха, Аңсуаа! Рыхшыю рхаёы
иааг, еиғагылазайшьцөа! Аиашьей-аиашьейреибашьра
иалтцшөахо –амахағьаратө тоурыхынца иацөыхьча!
Амин!

* * *

Хсыхгак иабызоу ажөахаак,
Ажөа көандак, мацзак ирцхоу,
Ишцасыхөоз, сарцөартө сытхөахаа,
Азын цхқәа санрылоу, ихьтоу.

Ацаа цшоуп гəыжъжəгас исымоу,
Уажəыцəкьа, схьаакəа аныхту.
Дсыздыруам хауа итəыму,
Дсыздыруам уаха апх зхатəу.

Сышьтызцаалоз аамтакəа схьсхьейт,
Ицахьейт ргəы сыхшəазшəа, рыеза.
Ссара шыкəсқəа ацарейцш инысххьейт,
Исызгəамтакəоуп ажəра шсьыхьяз.

Уажə апх лашə матəажəны иансхаршəу,
Иансымоу шə-уск рыхьзатəыс.
Ацаа цша акəоуп сызтаршəу,
Ацаа цшоуп сызмоу рыххатəыс.

Хсьыхгак иабызоу ажəахаак,
Сан лгарашəа, макьанагь иго,
Ишпастаху сыцəарц сытхəахаа,
Уацə ашьбыжь снацыло агəра го.

Аха инымцəазо азын цхқəа рыхьта,
Ицьбароуп, ицьбарацəоуп уахагьы.
Сла Жьакцейцш стəоуп сцəарыхьтшьуа,
Ихəархəаруа саапра иавоуп апшагьы...

АЦӨАҲӨАҚӨА...

АЦӨАҲӨАҚӨА...

АЦӨАҲӨАҚӨА...

* * *

Абызшәа ахыкоу анасыцгы ыкоуп,
Убызшәада,
Егырт абызшәақәа рзынгы усахауп.

* * *

Ашәақәа ирмыцлааит бжы кылак,
Макъанацәкы, макъана шыжъуп.

* * *

Истахуп гәыла амҕы-мца сныхәар,
Ахаан уи мыцәарц Ауабы инапәсы!

* * *

Ирахатза иахыцәоу уажәы ацсабара,
Атынчра хаа силамгарц амза цацшьоит.

* * *

Аштәс сицыцкьоит зегы,
Аха амба дталоит азәы.

* * *

Ацшаласгы самоуп уажә гәалас,
Ах, срыцхауп сыцсыр сыхәжәаны.

* * *

Схәыцрақәа анспыртцлакь сишьтала,
Схи сареи хтацәза хааизынхоит.

* * *

Атəмыаа сыҗны смыцхəны срыцхəзесит,
Спацшəмацəкəз аносилдсыркаа.

* * *

Схы ааздыруазар,
Зегы сыркəшпə иаеуп.
Саргы скəшшымхесит,
Даргы рыбз мхесит.

* * *

Хынтə деимсесит ах,
Бжы хкыс икоу наццаны.
Афəыгара анакəха,
Зыфəы газ,
Уи ишьтахь игылаз
Атəйтəых иоуп.

* * *

Анцəа икəа хтоуп рхəсит,
Анцəа икəа итицахьоу цьоукы.

* * *

Атрышəбжы гоит игəкылцəагаха,
Иарбан дамроушь уи зтыоуа?

* * *

Арыжәтә сачычсит.
Сашьуа салагсит.
Абрантәи аума иахьбалаго,
Идырым сцыхәтә?..

* * *

– Уара, шәааи, аксәхә
Иаатыркьаны апәак ххәап! –
Ихәсит, напышьапәала дхәазо
Амсыркәара илажьыз ахаца.

* * *

Уага дуадашьманхааит,
Ухаца уиадашьманхаанза.

* * *

Зегьы ззеицшу ауаои,
Ашәхымс илахаз алажәи.

* * *

– Сишь, быжьқәак сахаусит, –
Ихәсит алашә,
Илаба кны дахьтәаз.
– Сьндәылцрыма, –

Ибжы тахэаса аарла иаагсит,
Алашэ ицхэыс лгэы акацара
Иафыз агэыла махагъа.

* * *

Амат укэа итоухэхэар,
Уцэа апхарра иаргэабзыгусит.
Ауабы укэа дтоухэхэр,
Зны исырцхоит,
Нас уцсатыора дампасусит.

* * *

Ацхэыс ахаца сиқэа
Лышьаны данызбо,
Асы иакэу акэадыр
Сыблақэа иаарыхгылоит.

* * *

Атаца ыц леицш,
Сымцэажэалар сицъзар каларын.
Сыбз цьоукы шахэуа еицш,
Сахэусит саргы.

* * *

Изхэада, адуней аахэусит хэа?
Анцэа ус итахзам, арахь,
Уи аазырхэыша амч хара ихамазам.

* * *

Уахагъы, сыцѣа кьалан,
Амца еиқѣцаны стѣоуп.
Сзышьтаз ажѣақѣа сзымцшааит.
Урт гычны игазшѣа, стѣылак,
Шьтыбжык имаҳарцаз,
Ахыза иехѣыцаҳѣхѣа дышьтоуп.

* * *

Шѣкѣык тсыжындаз хѣа
Сыказам иахѣа.
Аѣѣра сакѣыцар,
Атомқѣа ртыжыѣѣцѣа,
Цѣыкѣбарк агѣахѣа
Аарсалашон.

* * *

Сзынтѣалоу адгъыл,
Узамѣа цѣа сакѣыхшоуп,
Сызхумбаац сдунеиаѣ
Макъана ссасуеит.

* * *

Цѣтазаара дуззак
Зтамзаз шѣа хѣыцък,
Уаѣ ибла иамбац
Сахъала ирхиан.

* * *

Сыздыруам...
Ари ацстазаара сижягоуп цэгъаза,
Уацэтэи амшынза исхызгап егъа.

* * *

Схэычуп сца иеицпцэкъа уажэы.
Ускан ыынтэны дхэычуп сара сан.

* * *

Зегъы иреицэоу аказпъакъа
Сара исымоуп.
Зегъы иреицгу –
Исашэхэондаз изеицшроу.

* * *

Угэы цумжэан иухэаз ажэаз,
Ицрит...
Ихынхэусит уаныржуа аены.

* * *

Схы зныскъара сзымдыруа сықэхесит.
Игэгэоу – гэгэацэоуп,
Ицсыеу – сазынкылом.

* * *

– Изакэызси атаацэара?
– Хэызба зхымсыц акарпыжэ кала.

* * *

Апхэыс – уагъхзырцэо, уагъынзырхо,
Агэылацэа рыбжьара,
Ахэлаччацэси ахэлацэыуацэси
Еилзырго.

* * *

Апхэыс – ишэны иёоу амкэыба.
Иааургыр – апара ухэда итачусит,
Аха нас,
Азыхъ тыхтаны иалаужэусит.

* * *

Ахаца инасыц –
Исахэам ахақэитра.
Инасыцдара –
Ицэа ипхэыс данадчаблоу.

* * *

Зыпхэыс илыцэпшэо ахацей,
Ушьаны иавагъежьюа ацгэи.

* * *

Зыпхэыс лсацхъа,
Ажэауаара змауз ахаца,
Сыпхэыс бзиа дызбоит,
Пату лықэсцоит ихэсит.

* * *

Ирхэоит,
Рацхьа ҕызтыз акөүкөү
Цсуеит хэа.
Аха уи акөүкөү
Цсны иахышытаз ианиахьада?

* * *

Сца иччабжь
Өа ччабжык иалафашьазом.
Уи сара сца иоуп.

* * *

Ғыч аҕычцэа дрылабжьон, рхэсит,
Урт уаха ғычра имцарцаз.

* * *

Саташэымцан,
Сзышэхацгылом шыта азэггы.
Сшэоит, исзынхаз
Скэардө зацэггы сцэызыр хэа.

* * *

Ақәыцьмақәа рыонупка уанжьаха,
Иусигзом, иаразнак улбаардоит.

* * *

Санцслакь ирхэароуп,
Иашәа ҕахцөсит,

Риашатәыс симоур
Стахуп сара азэгъы.

* * *

Апсабара иамтан
Сахыбаамкәа исоузи?
Цстазаара хәычык,
Акәарахәа згәеисыбжь сахауа.

* * *

Иаашәыргы агәашәқәа,
Ацша шәапта итахсит...

* * *

Азын акәа хәшәашәа стоуп,
Сааигәа дыказам азэгъы...

* * *

Инымцәо ашәоуп адунси ха хазну,
Инымцәо ашәоума нас зхәарагъы хәсу?

* * *

Иахьсатәамыз саншьамхнышла –
Дсыграгылит ауафы.

* * *

Уажәгы ахәаха смазацт,
Сашәакәа иреиҕу.

Сшыапқәаггы ссарымгацт,
Схәыщрақәа ахьыжәу.

* * *

Ацша цәыусит са сыоны аацраә,
Сыкәа итасхәхәарц атахуп.

* * *

Иахьатәи хәамтазы,
Уал зқәымкәа ицсыз,
Ибаргәузеи.

* * *

Лабала уаасысны суцкар,
Насыц сымоуп,
Сгәы утажыцәар ааста.

* * *

Абраскьыл иеицш, ахыларкәра
Цсра цәгъараны изыцхъазоз,
Сара,
Иахьсәтәам ахачхара аарцшра сыкәшәсит,
Хәамтси ацсымтәкәси ирыбзоураны.

* * *

Ауааы ихшыо дныкәнагароуп.
Рацхъа ахшыо хәа ажәа апызцаз
Цсхьейт...

* * *

Мшыбзиа ацстазаара!
Сузымдырзеи сара?
Мчыла иухынхалоу ауао соуп.

* * *

Ахра иапъталаз,
Ма дықәигароуп Анцәа,
Ма иуаажәлар.

* * *

Ацсабара ахымџашъаз арахә рсоуп,
Урт рыцрарақәа аартуп адәахы.

* * *

Атакәажә лоуп издыруа
Атахмадара закәу.

* * *

Зыџоны зчамџахә ыкоу ибарги,
Настгы гьамала ицызфо анимоу.

* * *

Схәычра сзаалымцыкәа
Слсимгәажә сышпацси!

* * *

Уаха ссилызкаауаз данызымба,
Сыгага сахьынхәлсит.

Аха уи агага аилкаара
Саргъы ысылымшеит.

* * *

Иахъа асаркъа санымцшылар акэын,
Агэырѳа-хъааи идьркараз слакта
Даса знык саршэахит.

* * *

Сышьтақәа знымбац амѳахэастақәа,
Макъана синымлацт, Анцәа ицшыаны.

* * *

Ацсра анакәха, сыцсааит,
Аиаша шиашоу аарцшра
Сшазықәцо.
Иахъатәи ҳаамтазы,
Аиаша хаала иузаарцшзом,
Атацкәым – мыцхәцәоуп,
Ажәахаа – лымҳавсроуп.

* * *

Дыцсит ауаѳы. Ҳацсы тоуп ҳара.
Ҳабжьара ибжьагылоу дарбану?

* * *

Схы сыхъуеит, сгәы сыхъуеит,
Исзынхазеи, мшәан, уажәшьта?

* * *

Изакеызеи иара,
Аиаша хәа сөзсөспәауа?
Са схатагы макъана исыздыруамси.
Издыруада, ииашам сара сакөзар?
Даса шөышықөса ацпра зылшода?

* * *

Спәуар стахуп.
Сылагырзқәа срыщәшәоит,
Сзамәакәа ирсамблыкәа
Исыцәкашәар хәа...

* * *

Сахоит, сеитахоит ататын,
Иара нпәом, сара сыпсуам.

* * *

Ахәыцқәа хәмарусит адәахы,
Ртәымта шықәсқәа сиыцграа,
Рганахь ицшуп.

* * *

Саацсеит...
Сыцсы спәахьсит хәагы сыкам.

* * *

Акәыбырқәеи сарси суада симахкусит,
Харт зеггы ацх ххәымганашәоит.

* * *

Итацәу ахәыцрақәа
Ссемырхха сыркуп уахагы.
Ма сыхшыю ахәыцра иашыцылеит,
Ма амкәыба аицш итацәит.

* * *

Акәра акәым
Ауафы иблақәа изырхымцо иххало,
Аацсароуп,
Аха аацсара дазражәуам ауафы.

* * *

Уа, исызхәа, исызхәа
Ацхьарца, уашәа хаара.
Жана дшыгәхьаауго,
Угәхьаазгоит уажә сарггы.

* * *

Сыцсы спьар стахуп,
Аполитикцәа рлабеигәыдцара нымцәсит.
Зеггы ауаа хзы абзиа ртахушәа...
Арахь, рхи рцабақәеи иеиха сиггыршьоушәа...
Макьаназ, сара, ххақәитрей хазхацареи
Иреихау насыц ари адунсиҕ изымбазацт.

* * *

Зыцсат ахы ахыршо иакәшәаша
Имәа ҳапырагыларц ҳалагоит.
Цьанат гәшәцәкьа Ҳазпаз имаҳкырц
Ҳаналага ашьтахь.

А И Т А Г А Қ Ә А

Сергеи Есенин

* * *

Хэылц шэацшы ахалапоит зиак асахыгза,
Псаатэкгы ацэуабжы ааоусит ицарза.

Цæуароуп еа цсаатæкгъы, цæуароуп изæзоу,
Са сызцæуам, изури, сгæы зегъы анлашоу.

Исымдыруси моа рхэарак бшаавшэо хэылбаехак,
Нас тэырхырстак хнылатэап, хгэыргьо, хсахэатэха.

Уа гәызрала исыркацшыаап,
бқьшпәкәа исгәырцханы,
Ба бсыркөычып ақбаадыш сицш,
бкаларым бахьхәны.

Ускан бхала ибшәыбхуазар акәхап ба быцкы,
Сарггы бсыма снавалап, чықьрак сыццакы.

Абнакәйткәа цәууалааит, хьаас хара иахкрым,
Қьафура цыхк халазааит, уахак, егьоурым.

* * *

Сыреыха уатэ ашыжь шаанза,
О, сыхаара, сан, зегь ирыхьзо.

Сцоит сара тыцкахь, дсыщөаанза,
Исызгөакьоу сасык ссихьыгзо.

Избсит сара акаршөрае, сахьныццыз,
Барбалк ашьта кьакьаза ианны.
Ацша хөмаруа абнаршөыракөа ирыщан,
Ашьтакөа мырзкөа иснарбарц атахны.

Шьта исзынкылом егьа зургьы, исхөаргьы,
Уи асуардын, зышьтакөа збаз.
Снахьыццуеит ауи иацахөоу асангьы,
Адө каршөраеы зымчкөа ласхаз.

Сырөыха уацө ашьыжь шаанза,
Хуада арлашарц цөашьыкгьы азхоит.
Ирхөоит: нхьацшрак бахьзаанза,
Еицгөартө урыс поетны скалоит.

Сышөзышпөахөоит нас сысаси сани,
Хөхөшпөаарамца, хөрбагь, хө хөжөкөа,
Са сашөакөагьы хшыла икөабамы,
Быказароуп сан ба бысцөамжөкөа.

Марина Цветаева

* * *

Сыблакәа усархәазшәа урхыцшылон иацынза,
Иахьа уцдыртлазшәа усывсуеит ганха.
Иацынза ацсаа рашәа уацын уаацрымцзо,
Акармацарақәа уа узыхәа икәараанхеит иахьа.

Сгазахсит сара, издырусит, уанкәышха уара,
Улахҕыххсит,
схахәыршәыраха санықәха сымқәацо.
Иуахауама ес-иуа ацхәыс ахаангы лгәынқьра:
«Сыхаара, иузызуи, исоумхәои сызхуркьо?!»

Уи лылағырзқәа – зуп, азгы уи лшьоуп,
Еилазәаз шьеи лағырзи ла илҕызәэагоуп.
Анрахь иабакоу, абзиабарагы анцсоуп,
Шәазымцшын уи акнытәи хьхәрак, ма бзиарак,
Ақәзбара зылшода, абзиарагы цыптагәоуп.

Агәакьацәагы мцарсны ацбақәа иргоит,
Моа шкәакәоуп изну, урт моахкьом...
Еитахгы ацхәыс лоуп хьаала зыбжы го:
«Сыхаара, иузызуи, исоумхәои сызхуркьо?!»

Иацы акәымзи уанкаиоз уаргы спһапасы!
Китаитәи амчхара дуқәа умчхараны!

Ө-кәараччак рыңсы рхыхра улшон унапасы –
Аңстазаара каршөызпәә
убсит икәрышь жыакцаны.

Ахәычқәа зпъуаз слейцшха усзбартак асы
Сгылоуп – сызтахыда зегы-зегь насыхтынкьо.
Цьаханым хайқәшәаргы иуасхәоит уәәсы:
«Сыхаара, иуызуи, исоумхәои сызхуркьо?!»

Иара уака сахәап шыталартак, нас кәардәк,
«Рыңхарас икоу, избан сара изысчхара?»
Зныктәи гәызра хаарак ашытахыгы сухаршт,
Ҷәзә лыгәзра, – аригы уәә изымчхара.

Амца шыра сналаца, слалблы са сарц,
Схала сныжны уцит, унапы аасызкья!
Аха усгы иалшомси сгәы уара иузынхарц,
Нас сыхаара, исоумхәои ситах сызхуркьо?

Зегь збагәышьоит, амцхәгы ара ихәатәым,
Сыблақәа хыстит, сыцхәыс ласу цьушьон.
Абзиабара аңыщәаа уаха ихнырхәтәым,
Уи атыцан – аңсроуп шыта зегь цьысышьо.

Аңәатцлагы ианаамтоу напы цқьала итаазар,
Ашәыр хаақәа ргәамоуп агәы зырцсахәо.
– Зегь рзыхәа сәтоумцан, ццакырак сыхъазар,
Аха усгы иуызуи, исоумхәои сызхуркьо!

Анна Ахматова

* * *

Иудыруама, ахақәитра спазхьаауа,
Ацсра саҳәо, саниапһапкуа Анңәа,
Еишьталаны ахәыцрақәа истаауа,
Ирхун Твертәи адгьылқәа рцәа.

Избоит: уа жәыгә цецьк асацхьа,
Апка зацә анаи-аaira ишаҕу.
Ача афәы хаа агәхьаагара сыцхьоит,
Амхурстақәа нақәацас иахьырху.

Исыцхьоит бла ихымло архақәа,
Ацша кәанда ахьтынчу уажәггы.
Амра зхаҕы апәхьоу аҳәсақәа,
Асцныхәа сыртоушәа збоит ситаггы...

* * *

Асырәашьара уаакәымцсит уаха,
Уцсаатәун, ухахәун, зны уцшоун.
Стәы кылцәо, иансыхьуа зегь реиха,
Жәәанахьтә исхаччо уа уоун.

Ускәац, шыта сыршәара азырха!
Соушьт, сыдгьылтә усқәа сиқәылеит...

Зааа табартахьтә иахьак исаҳәатәха,
Аоы иапһушәа амцабз жәылсит.

Акызацәык, амуза зхы зтәу,
Ишәахәоит – зегьы-зегь зыгәтыхоу.
Ишышылахау, сазынгы имыкәшәатәу,
Сәара шыкәсқәа уи ауп изырсыхо...

Расул Гамзатов

СМАҢА ШЪАХРИ ХӘЫҘЫ БАХЪ

Сыс җыңа бзырҗәуеи? Бгәы җызжәеи?
Җхыз җәгъак ба иббазар иаха?
Быҗакуп бызхылҗыз рымҗәыжәә,
Хбызгылоуп бызхылҗыһтроу хҗәашъа.

Сара аитым, иҗзәеи, уаф дсымам
Сызхылҗыз, аха аҗстазаара агәра го
Сааигәыһьоит, бабду җла, сҗәыуам.
Ба бҗәуеит агәыҗжәара харго.

Аһьыҗҗәа рыһхам ба ибхьымсыһт,
Макъана брымжаһт, брымкатәаһт.
Бан лашәахаа аһәхымсгы бахымсыһт,
Абзиси аҗәгъеи рхәаакәа силбмырғаһт.

Са издырхәсит җызҗәәкәак шыкоу,
Уаныргәамҗа, нас уа уоуп имыҗхәу.
Бара ибыхъеи?.. Иҗәыуаша сыкоуп,
Сгәы сыхъусит, иамсигзакәа ихәу.

Бара аибашьреи ахымҗеи быздырзом,
Ибыздырзом хшықәдырхоз хәилһьааны.

Апоет, изылышо ура уакәу,
Инхартә еицп уажәакәа цканы:
«Уи дфырхатам, аибашьрае илак-оаку,
Уапә икало ахтыс дапәшәаны!»

Николаи Рубцов

ИДЫРЫМ АУАҢЫ

Амса дыкэын апаа цхы исагэылахаэ,
Ичмазааңыз, оны змамз, имлакуаз.
Онык днадгылт ицсы има, аарлахаэ,
Ашә днас-насит, акыр ихьтакуаз.

Иаатгэышбар, дныоналан днамтәози,
Ицсы талон цхаррак ихьзар.
Аха такәажә хшыоцак
Уахынтә дымхәацәозеи:
– Уа уыоныдоуп, угычоуп, мамзар...

Ашә днадцит. Ишцсиурыз уаха,
Имса иапицит, асытәхәа исахәо.
Дцон аарла, ицсы гага дахо,
Ихьаакәеи игәалси сизыхәхәо.

Дазкылсит ицааршәыраз зиаск,
Даатгылеит, изеихәода шыта иуаз...
Днеикәахаит. Дцеит зиаспас дниас,
Идырхьан, амса дшыкэыз дшыцсуаз.

Дыцсит. Шьта шөацьхэара зушаз,
Асы хышөапшөа силаарцыруа ишьтан.
Уацө ирхөахп, ианаамтаз дызбапаз:
– Дыюныдан. Ма гычран дзышьтаз.

Андреи Дементиев

* * *

«Еиңызароуп аиашеи атачкәыми», –
Ажәйтәуаа абаспәакәа рхәон.
Аха атачкәымгы хаҳык агракыми,
Уи ахаҳыгы шуан, иғәғәахон.

Саргы агәра згарц уи ус шакәыз,
Егьсыгмызт, анцәа иажәан избон.
Атачкәым иахьагы инхсит иштәчкәымыз,
Аиаша акәзар, ацәарагы збом.

Рембо

АЗЫНРА ИАГЭЫЛАЦӘАХУ АЦХЫЗ

Хчы татақәак хәерылагза, ихыркыаңәам вагонк
Ханталаны зынраказы, инықәршәны цыа ҳцап.
Амәан кәакык хаснаҗаны,
иаххымсуа уа лаңшқәак,
Икыалахаз мәанызаңас, гәызра хаакгы хәхызап.

Ацх ситазго ахыц ццакқәа рсаат знапы иахоу,
Ауабы лашыца дбымбарцазы быблақәа аркы.
Сшәоит, мишәанрак балаңшыр,
бгәы зынза ицшқазоу,
Алашыцара ибцәалашәар, ибыхәом аңәашьаркы.

Ус ихәаз ба быблақәа, схы сахәап нас саргы,
Бызкатахаңас са сқышә цхақәа нарсалап ситагы
Бзамәақәа, аңхашьара икны уахак иаго.

Нас ибхәап: «Иумырзроуп», – инасыдцаны ба бхы,
Бнапы нақәкны сыгәзратыц, бзамәасы иңәахым,
Убри акәхап азынрагы иагәылацәаху ацхыз

Владимир Маан

Дарбан авторзаалакгы, иара ихатөымтақае еидызыло ашәкәы иагәылаитцо айтәгақәа рхыпхьазара рацәамзарауп. Уиусшакәуибзиазаныишыздыруазгы, ВладимирМаанейтазгахьазиажәеинраалақәасышәкәы иагәыласымцар сгәы иамуит.

Абаохатәра ссир змаз, арахь зыпстазаара зегьы трагедияла итәыз, ацыхәтәнтәи зыдгылтәпстазаара мшгыттрагедияхазВладимиригәыиаланапсышәала дахьымыуаз. Апстазаарааипшдазгәышыуан, иажәеинраалақәа еитәганы, апсышәала ртыжра. Сыгәра игон. Мац-мац урт изейтазгалар итахын. Саргы ишсылшозсихацгылон, аха... Игәтакқәааимипааитамәан уи машынала дышыны дкажьны ицаз ауауы.

Сарауаҳаисылшагәышьои. ЕитәганыисымоуВладимириажәеинраалақәасышәкәәфыискыпхьуеит. Издыруадаубриалагыеснагытынчымызипсымацкисзыртынчыргы...

Ө-ШӘЫШЫҚӘСАК

Аоажәиактәи – сара ак сзалам,
Аоажәатәи – сыпстазаара асакын.
Ускан сара апхыз хаақәаггы срылан,
Иахьа, сцәаңапшыгы сщәааит, иблын.

Аоажэатэи – сызтахыз азэ дшыказ здыруан,
 Аоажэиактэи – истахума, мшэан, са схы?
 Ушытазыхэа сгэалашэарақэа рзыроаш сызыруам,
 Хжыароуп икоу. Уи пстазаарагэшыпзам са сзы.

О, РАИДА!

Еималахыоу жэытэ моак сануп,
 Шыағала исшэоит са сызнысхыоу.
 Апсабара зеггы апшала итэуп,
 Псаатэбжыуп сапхыа имоасхыоу.

Кэыдры ашытыбжы пссыхгоуп уажэы,
 Амреи ацэкэырца ссақэси сихэмарусит.
 Ажэоан лакэ унасыхэан иужэып,
 Наххыи ашыхақэа рцагыара рнырусит.

«О, Раида!» – исахахт сара ара,
 Ари апшэа сыпстазаара иацуп.
 «О, Раида!» – сажэра, ссара,
 Сыпсаанза еснагь са сзы уеышуп.

АПСНЫ АЦЕИЦӨА

Ипстазаара зацэ нақөцан уацэы,
 Хыыз дук азэггы игарц итахзамызт.

Аха ианатахха игылт хапачас,
Ацсны ацеицэа, са моак рзыцшзамызт.

Ага исацхьа ршьямхы арсны имгылт,
Итахон. Еитагылон, ижэылон...
Иахьа ихацым, са дунейкае иаангылт,
Уацэтэи амш ыц иацшэyman иацыларц.

* * *

Абзиабара – хэаак амоузацт,
Иртшэахьоума азэыр знык.
Агэыгракэагь уи иацэымззацт,
Иара иамоуп ахатэ тыц.

Алашэ дпашьтоу амш лашара,
Иаргы дэыкэуп, ицшааусит.
Ишалашэалогь амца шыра,
Асарыцхусит, ицырусит.

Абзиабара иццышэха иамблыц,
Ашьта знымлац уи згэасы,
Иара иижэша зыхькгы хымтыцт,
Баша дыкоуп ауаа рсы.

* * *

Ацх иацуп алашыцара,
Ахаштра шацу абзиабара.

Маңәссимкьаразаргъ уахак,
Бара сбыцзар – ма сыцхап.

Аихаза бжыщөгъси,
Агәы абжьи,
Срыбжыхсит уажәы сара.
Ма бара са сгәы бымпьын,
Иара усгәы иаџуп абылра.

СЦЫНЦЬУАА ШӘАХЪ

Сшәычхагәышпа, мацк сшәычха,
Сымтәыжәоакәа рымч сырғәгәароуп.
Снықәпраар сышпабжыггы шәахап,
Урыстәыла шыкоугъ сцароуп.

Са сацсуоуп, соурысым, мап,
Аха сдацкәа анахыггы-арахыггы
Иаларсгәышпоуп, уигъ разкхап,
Нас сзаңәоума егәа схәарггы.

Ерцахә иалами сыңсы,
Сахыцалакгы ароуп сыңсырта.
Схы хцәатәхозарггы ара сышәшы,
Сара сзы ускан икам шәартак.

Нас шәтахызарггы сыжәжы,
Ишәтахызар сшәшәыжъ тышак.

Сымра жәбахусит ара шыжык,
Сыдгылаа сара сцшәан...

* * *

Агәил шәтқәа ҫысхырц срышьтамызт,
Аспә сыкәшәомызт жәәангәы.
Урт рыдагы схызхуаз мацмызт,
Исаамгоз рацәан са схаҫы.

Бара, апта иаалцхаз аспәа,
Бара бкынза иназом са снапы.
Абаспәкыа схаақәа шырацәаз
Здыруазтгы, смиуаз ихышәаны.

Уажәы – ара ажәра сықәыцәғәоит,
Уака – сара истәзам цәахәак.
Стәыграқәа мақьаназ исыцнаскәоит,
Аха хамәақәа зеицылом шытак.

АЦЬМА

Унцәахшоушәа са уанызба,
Ашәт шыцәрак насырххсит.
Аха афатә цпза ануба,
Схата сацуфарц утаххсит.

Са саңсуоуп, аха снымхахымңәоуп,
Нас хауа дарбан иаха зтәы иакыз?
Аиааира иаңны хамтас исытоуп
Ахақәитра – иахагғы сызшыбыз.

Шьта зхы иакөйтү сара ахымхәә,
Сызтахыда – згәы зеггы хәү.
Арахь саптахыггы сзыхнымхөйт,
Баша снаәсүсит, уаф дызхым.

Сырзымдыруазшәә уакагъ тәымқас,
Цьоук поит сныжыны, рхы ргоит.
Сара схала, иахшәаз барбалқас,
Ахәыншәә сшылахалогъы рбоит.

Сапсуоу? Счукчоу? Соурысу? Слемсу?
Сзымдыруа сынрыжът сларкөзаны.
Абас сыкоуп, иахьа зразкы зпасу,
Сыпсы тагэышьоуп, Анцөа идышьаны.

* * *

Сазəуп. Сгəы акалашпəа исыхьусит,
Иткəацырц акгьы агым уажəшьта.
Схы иазысхəалон уаанза, исурхьуси,
Уаха апəа сапəкьалан, сышьтоуп.

Сазәуп. Азәгы суада дыоналом.
Сазәуп. Зегь спырцхьейт хара.
Аха, сишь, абар азә дааоналоит,
Дыхьшәашәаза даасхагылоит иара.

Сааигәа данааи ауп дангәаста,
Ихы-иҥы зегь хтырцала итаҳәхәоуп.
«Уаала», – ихәсит.
«Сцом», – схәсит, сыеистом,
«Уаала», – ихәсит, –
«Ари адунейжә хьантоуп».

Истахым схәсит,
Ара сыказар сзеигъхап,
Сара шөынтә сысхьейт, сыбзахахьейт.
Нас сышицымцоз силикаазар акәхап,
Суабы сикәацәа дныцаба дцсит.

Са сгылан, сзыкәшәаз зегьы лакәшьо,
Сгәы сыхьуан, снаргозшәа сыкәшьуа,
... Саапшызар, атынчра хьшәашәа схатәан,
Харантә иаафуаз ашәак акәа цха сҥан.

* * *

Аацынразамызт усқан ҳа ҳанеикәшәаз,
Абаҳчси ашәтқәси силгахьан.

Ҳайкәшәарагы шыказ лакәшәоуп,
Ашәырқәа иҗалаз калахьан.

Иҳампыцпраа ицар хәа хшәозшәа,
Хашәа – инцәыцпаз ажәақәак ххәон.
Анцәа иҗацхьа гәнаҳак хғозшәа,
Ҳа ххы асацхьа ҳацхашьон.

* * *

Ажәа сыбтахьан спынбмыжьуа,
Егьа агәакрақәа хрыниаргы.
Бара была амца схьжьуп,
Сақәгәыцуамызт егьа схәаргы.

Са зегь быстәит. Исзынхазеи?
Икьдчацалоуп са сыцсы.
Уи акныхра мыцхәы атаххазма,
Срыцхашьара – уаҳа акгы.

Ажәа сыбтан. Ба бымхәыцзеит,
Ибызгәамтеит са спажәым.
Са сгәы аацсаракгы анымцшзеит,
Ацаа цәыхеицшгы ишәым.

Исырхынхәусит зынтәи бажәа,
Сара ишыстәым шьта агәра згоит.
Ибдыруз, баша сара спәажәом:
«Бзиа бшызбац сицш бызбоит!»

АЕПИТАФИА

Ицеит ари ашәышықәса нахцыртны,
Гәыроеси-хьаалси ҳаилшьяаны.
Уи ашәта матәа асырәыцны,
Шьта хазныкәгом, ҳарцханы.

Хәшәтәышья амам агәы итачачоу,
Аиаша гәнаҳала ианхәасу.
Ацкьа тыцахь хамәа инагоу,
Шьяпы мцкьала агәы тапеуп.

Ицеуп ҳсаркьал. Ишьуп ҳа ҳгәыцра.
Иаҳхымтыцт аугә хьантә иаҳхаҳаз.
Макьанагьы иасырххоуп уа агәра,
Ҳара ҳрашъ цдышә, ишьяҳаз.

Еа цстазаарак. Ауаагьы – сакала.
Ҳацхыз ссирқәагьы асакхсит.
Ҳтыцҳацәагьы кәлсит сакала,
Еакала аамтагьы еилкаатәхсит.

Ахақәитра – ажәар саҳа-дагәа,
Ажәак уазымхәо ашәкәы абгьыц.
...Атәитәых утәны уанибо,
Усицшыны укәирхоит атәыц.

АНЦАМҢА

Хара ара хакан.
Хаказар ханхон.
Апстазаара азеилапра халан.
Ак шытахпон, ак шытаххуан,
Еснагь ак харххон,
Абзиабарейиш ихаман агәалагь.
Ирзынхажьсеи иаххылцыз,
Еилкаашьа змазам,
Мыцхәы урт харгәамтцәсит хәа сыкоуп.
Аха икоуп лашарак
Харгьы хаззыцшзамз,
Ирыцхәан иаазгоз урт рыоныка.
... Исоухәои, агәакрақәа ирылцыз скушлет,
Амшшара агәыцрақәагьы ацуп.
Сгәы рыцха, акырынтә, акыр уцәбеит,
Исышоу ада,
Егьырт зегь мыцхәуп...

* * *

Зегьы ирымоуп рыхәара...
Уахынлатәи ацхызқәа анссирцәоу
Даацшусит алашә, изхара
Ицәарта хьшәашәафьы дызмышәоу.

Ацх дагәоуп дызлацшуа,
Пыхьатәи ицхызқәа ицырцхәсит.

Ашыжь сыхагы дазыцшуа,
Дабакагэышьоу, ибла ихыцхьейт.

Зегы рхэаакэа иртагзоуп,
Иразкы дацымныкэар дабацои.
Ари адгыылафы уи дшоуп,
Ихышэашэазаргы иахьа игэаца...

* * *

Нахьхьи цъара сышытакэа нхсит, –
Сира амш ианзало сыпстазаара.
Абахчакэарэ ашэыркэа рызхэхьейт,
Адунейгы сахыбаам, атазаара.

Аихаршы. Агэакра. Амцей ашэшы.
Абылра. Ахьаа. Алагырзи ахэхэарей.
Ашэахэара. Акэашара. Итааз ацэашы.
Абзиабара. Ашэткэей рысхагаарей.

Уа ацхызкэа. Ацхыз цэгьакэа, итцаам.
Саацшит. Схынхэит еыц дунейкахь.
Схы здырусит. Егьырт зегь силкаам,
Схы здырусит. Исырххоит сдунейкэа.

Аеыц – ацэанырракэа сызто агэацхара.
Ажэытэ – зхэаакэа макьана силыргам.

Асың – адакәа иртало ашыаңхара,
Асыңра аныкам, амшгы еилгам.

... Шьтатәи хамәа сымәагы анызбалоит,
Уи харацагоуп, избоит са снацшы.
Сымәа сақәитуп, шә-дунейк сыхызбаалоит,
Урт адунейкәа рыгәта сгылоуп сышәзыцшы.

АИААИРА АШӘТҚӘА

Сықалақь хазына. Ухәыңыр уеилагап.
Иухугахьоу ачхара уадаоуп.
Аибашьра хлымзаах. Ухьаакәа асакхап,
Аха ың сита ухы агәра угароуп.

Зхы укәызцаз ухаштуам, угәырәоит,
Хазхылцшытроу ари рказшьарбаган.
Рнышәантракәа угәышахәхәа иухьчоит,
Аиааира ашәтқәа – урт ирлашырбагоуп.

А Х Қ Ә А

Сымца.....	4
Амоахәастақәа.....	5
Сызхымзо сахъарцаз.....	6
Сынасың сапырпны.....	7
Азцаарақәси атакқәси.....	8
Сызрыжәуп сара.....	9
Лацшыла.....	10
Макъана сытпаам.....	11
Ацпси амрахәагеи.....	12
Ацстазаара ахатапәкъахъ.....	13
Аамтақәак.....	14
Шъаса-шъаса.....	15
Угәы аарты апост исацхъа.....	16
Бара быда.....	17
Даут уахъ.....	18
Макасамхәараа санрылаз.....	20
Зыбна-зышәнака имхъацшкәа.....	21
Стәыцра иапу.....	22
Шъаса-шъасала.....	23
Ажәархәмарра.....	24
Ахъзапә.....	26
Ацстазаара апсыхакәа.....	27
Аацпыра аптае.....	29
Имхәа-мырза.....	30
Жәоантәылахъ.....	31
Бзиабарак сахыркъоуп.....	32
Уцәыуа, уцәыуа.....	33
Ихъантахсит сымшкәа.....	34
Еиҭахгъы ицсыхгоу апәахаак.....	35
Ишәтит ацсабара.....	36
Сызхәхсит.....	37
Ашьхара хнаблаацәоит амра.....	38
Ацсуара.....	41
Хъацра зкәым.....	42
Шьгыбжькәак рахацәоит.....	43

Ари адгъыл.....	44
Игылт иахъагъы амра.....	45
Исыпрымтуа хцеицѳа рыбжы.....	46
Хакѳуп хамѳа.....	48
Ашѳекѳы аира.....	49
Лащипашѳара.....	50
Хымѳак реищшьрта.....	51
Сѳызцѳа.....	52
Сынасыц сыцнапы.....	53
Слахынщамѳа.....	54
Сара сыкоуп.....	55
Уи аамтаз.....	56
Сашьуп.....	57
Тагалантѳи амщкѳа.....	58
Аиаша.....	59
Адх иаркараз.....	60
Унаскъа бхѳеит.....	62
Исхѳагѳышьѳеит.....	63
Ари адгъыл зыцсы амкуаз.....	65
Ажѳархѳемарра.....	66
Саартуп.....	67
Сылапѳе хазына.....	68
Адыс щикъа.....	69
Сылахъ иану сзаныхзом.....	70
Ацей лаша.....	72
Азынра пьхылеит.....	74
Азынра аамтаз.....	76
Азхысса.....	77
Ашара агѳера згоит.....	78
«Схѳычра азаркеицѳа...».....	79
Асырбара иаамтоуп.....	80
Сыбыркаран адхѳызба.....	82
Сыпътажѳацѳа пѳаахъ.....	83
Сѳарашыкѳескѳа ирыцыз.....	84
Щѳадхѳаѳо дзымштыщ.....	85
«Суалкѳа сызрыцымцит уаха...».....	87
«Нахъхи цъара...».....	89

Ғамҗак.....	91
«Ушыта, сышыта...».....	92
Уи асны.....	93
«Ауалафахэы соуит...».....	95
Мачкоупистаху.....	96
Иахпоит Апсны апейсёа.....	98
«Сзырхысуам гей-шыхси симданы...».....	100
«Асараамтеи ажёсинраалси...».....	101
Апост игэы ахёра анану.....	102
Ғазнык.....	104
Ана.....	106
Мшынул сзазан сзыхтёалаз.....	108
«Саампарсны сама идёбықёлсит апша...».....	110
«Снапы зкёыскыз...».....	111
«Уа шыжыбзиа, ашыжы шар...».....	112
Ажэрхэмарра.....	113
Сынцёышарз сыбгсит.....	115
Уапётёи амш.....	116
«Сылацшкёа шёйдхалацёоит...».....	117
Споит сара.....	118
Анкёа зны.....	119
Сьынць.....	121
«Иахёа иаххёозар...».....	122
Ицоит сымшкёа сишыталан.....	123
Талан.....	124
«Асёёа акыдцаара сылшом...».....	125
Сыпсы кыдул цёкьарас.....	126
Цёажёарыла.....	127
«Акыц-кыцхёа...».....	129
«Сызгёалашёо ыказаап иахёанзагь...».....	130
«Суада ионалсит ахёачпацыр...».....	131
«Ахёыч ихёхёабжь сахаусит...».....	132
Сдоухамч (Апоема).....	133
Ацёахёакёа...Ацёахёакёа...Ацёахёакёа... ..	163
Айтагакёа.....	179
Сергей Есенин	
«Хёышц шёацш ахалапоит...».....	180

«Сырсыха уапт ашыжы шаанза...».....	180
Марина Цветаева	
«Сыблақәа усархәазпәа...».....	182
Анна Ахматова	
«Иудыруама, ахақәитра спазхьаауа...».....	184
«Асыроашыра уаакәымтзсит уаха...».....	184
Расул Гамзатов	
Смәтә Шыхри хәычы бахь.....	186
«Схәычра иацу агәалашәарақәа...».....	187
Николай Рубцов	
Идырым ауабы.....	188
Андреи Дементиев	
«Еицызароуп аиашеи атәчкәыми...».....	190
Рембо	
Азынра иагәылацәаху ацхыз.....	191
Владимир Маан	
Ө-шәышықәсак.....	192
О, Раида.....	193
Ацсны еицәа.....	193
«Абзиабара хәаак амоузацт...».....	194
«Ацх иацун алашыцара...».....	194
Сыынцъуаа шәахь.....	195
«Агәил шәтқәа сысхырц...».....	196
Ацьма.....	196
Сыңсы оуп.....	197
«Сазәуп...».....	197
«Аапынразамызт ускан...».....	198
«Ажәа сыбтахьан...».....	199
Аспитафия.....	200
Анпамта.....	201
«Зегъы ирымоуп рысхәара...».....	201
«Нахьхи цъара сышътақәа нхсит...».....	202
Аиаaira апәтқәа.....	203

Енвер Владимир-иҭа Ажыба
С Д О У Х А М Ч
Ажәсинраалақәа, апәсма, аитагақәа

Энвер Владимирович Ажиба

СИЛА ДУХА

Стихи, поэма, переводы
на абхазском языке

Аредактор
Асахьаҭыхәы
Акомпьютортә
нбанкәшәара
Акомпьютертә
виорстка

Рауль Лашәриа
Руслан Габлиа
Шьазина Цьапуа-пҳа
Н. Гәын-пҳа

Аформат 70x100 ¹/₃₂. Атираж 500. Икәтә. акь. бгь. 6,5.
Иныкә. кь. бгь. 8,45. Азаказ № 283.

Апсны Аҳәынҭқарра
«Акьыпхь ҟны»
ақ. Акәа, Ешба имәа, 168.

2. Енвер Ажыба

3. Енвер Ажыба

4. Енвер Ажыба

5. Енвер Ажыба

6. Енвер Ажыба

7. Енвер Ажыба

8. Енвер Ажыба

9. Енвер Ажыба

10. Енвер Ажыба

11. Енвер Ажыба

12. Енвер Ажыба

2*

3*

4*

5*

6*

7*

8*

9*

10*

11*

12*

